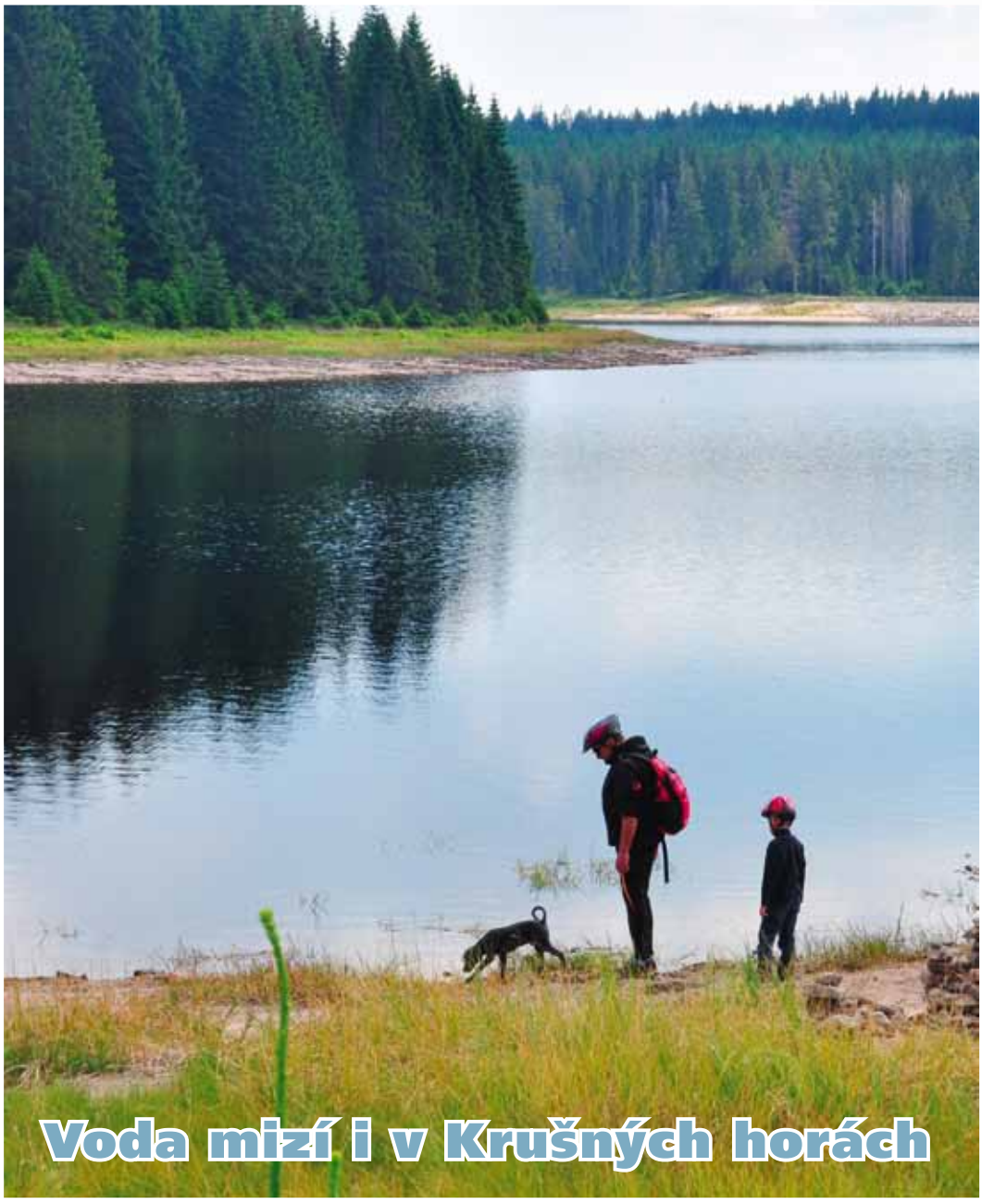
Ročník 4 / číslo 8
srpen 2015
30,- Kč / 1,50 €
nebo výhodné předplatné

KRUŠNOHORSKÝ ERZGEBIRGE LIFE

MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ HORY – ZÁPAD



Voda mizí i v Krušných horách

Z obsahu:



Rozhledně na Plešivci je 120 let
Čtěte na str. 10



Jáchymovské prameny
Čtěte na str. 14

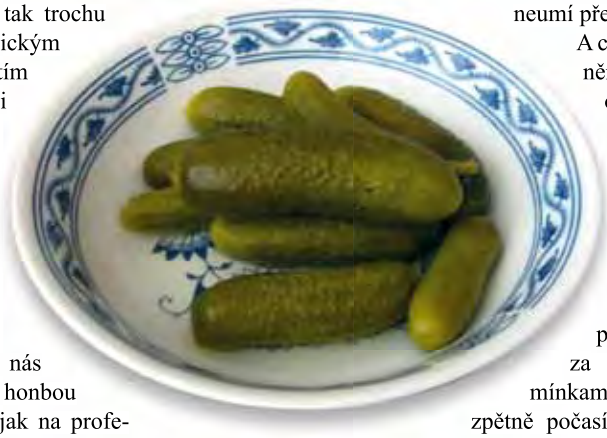


Tip na výlet:
Skály v okolí Perninku
Čtěte na str. 22

ÚVODNÍ SLOVO

Okurková sezona

Přelom července a srpna býval v posledních letech obdobím tzv. okurkové sezony snad ani ne kvůli samotné době sklizně okurek, ale proto, že ve sférách veřejného života společnosti panoval relativní klid, nic důležitého se nedělo a naši čelní představitelé šli někdo na dovolenou, někdo do trenek. Letošní rok se ale stává tak trochu výjimkou nejen tropickým vývojem počasí a s tím spojenými negativními událostmi (požáry počínaje a nedostatkem kvalitní vody konče), ale i narůstajícími zástupy poutníků (putují za lepším) nebo uprchlíků (prchají za lepším).



Obě tyto události nás vtahují do děje. Počasí honbou za teplotními rekordy jak na profesionálních, tak na amatérských meteorologických stanicích a poutnicko-uprchlický problém svými projevy a následným dopadem nejen na společnost obecně, ale i na naše relativně poklidné soukromí. Copak počasí, extrémy jistě pominou a po nějaké době se vrátí, alespoň u nás, do snesitelných mezí. To záležitost příchozích, kterým se hrubě nelíbí ochrana a péče, kterou jim náš stát ve svých zařízeních nabízí, je problémem dlouhodobým. Stojí za tím hlavně nerozhodnost, nepřipravenost a nejednota v názorech na řešení mezi představiteli států EU, což směřuje ke gradaci s důsledky, které si zatím nikdo neumí představit.

A co k tomu dodat bez obvinění z xenofobie? Jen to, že oba uváděné zdánlivě nesouvisející jevy spolu samozřejmě úzce souvisí. Změny počasí, klimatu stojí v pozadí válečných konfliktů v nejpostiženějších oblastech a ty dávají do pohybu stěhování národů za lepšími životními podmínkami, které následně zase zpětně počasí a klima ovlivňují. Až budete spěchat rozpálenou cestou někam k vodě a potkáte cizokrajné poutníky, neřešte to, jednoduchá a jednotlivá řešení neexistují a navíc nemají sebemenší šanci na pozitivní výsledek. Užívejte proto raději pěkný zbytek letošní „okurkové sezony".

Vaše redakční rada

Z obsahu / Aus dem Inhalt

Duchovní sloupek: Cesta ke smíření Čechů a Rusů
Geistliches: Ein Weg zur Versöhnung von Tschechen und Russen 3

Téma: Rok zemědělce v Krušných horách
Thema: Jahr eines Bauers im Erzgebirge 4

Ze společnosti a kultury:
Zajímavé kulturní a sportovní akce v regionu
Kultur und Gesellschaft: Interessante Kultur– und Sportveranstaltungen in der Region 8

Ze společnosti a kultury:
Královská mincovna zve na Netopýří noc
Kultur und Gesellschaft: Die Königliche Münze lädt zur Fledermausnacht ein 9

Ze společnosti a kultury: Rozhledně na Plešivci je již 120 let
Kultur und Gesellschaft: Der Aussichtsturm auf dem Plessberg ist schon 120 Jahre alt 10

Aktuality: V Horní Blatné se pohnula země
Aktualität: In Platten bewegte sich die Erde 10

Ze společnosti a kultury:
V Ostrově vypukly selské bouře
Kultur und Gesellschaft: In Ostrov brachen die Bauernaufstände aus 11

Rozhovor: S kunsthistoričkou a spisovatelkou Zdenkou Čepelákovou
Gespräch: Mit der Kunsthistorikerin Zdenka Čepeláková 12

Historie: Sejfy, dříve oblíbený turistický cíl
Geschichte: Seifenhäusel, früher ein beliebtes touristisches Ziel 14

Historie: Jáchymov v 17. a 18. století
Geschichte: Joachimsthal im 17. und 18 Jahrhundert 16

Historie: Jáchymovské prameny
Geschichte: Joachimsthaler Quellen 18

Sport: Vedro prověřilo vrchaře
Sport: Die Hitze überprüfte die Bergläufer 21

Tip na výlet: Po vrcholcích a skalách mezi Perninkem a Oldřichovem
Ausflugstipp: Über Berge und Felsen zwischen Pernink und Oldřichov 22

Aktuality: Montánní výšlap zamířil do Eliášského údolí
Aktualität: Bergbauwanderung ins Eliastal 24

Ze společnosti a kultury:
Country sešlost ve Vysoké Peci
Kultur und Gesellschaft: Countrytreffen in Vysoká Pec 25

Recept měsíce:
Krušnohorské bramborové trojhránky
Rezept des Monats: Erzgebirgische Kartoffeldreiecke 26

Abertamské noviny: Memoriál Roberta Panyho a Martina Jiřinského
Aberthamer Zeitung: Gedenken an Robert Pany und Martin Jiřinský 27

Boží Dar: Báječná pouť na Božím Daru
Boží Dar: Fabelhaftes Fest in Boží Dar 28

Ročník 4 / číslo 8
SRPEN 2015

MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ HORY – ZÁPAD
Registrace MK ČR E 20467
Vydavatel KRUŠNOHORSKÝ LUFT, o.p.s.
IČ 29160154
Ředitel Jiří Kupilík

Sídlo - Adresa redakce
Komenského 299, 362 37 Horní Blatná
Kontakt tel: 602 415 187
E-mail herzgebirgeluft@seznam.cz
www.krusnohorskyluft.cz

Bankovní účet 253184266 / 0300
IBAN: CZ53 0300 0000 0002 5318 4266
BIC: CEKOCZPP
Cena výtisku 30 Kč/ks
Předplatné pololetní
V místě distributora 150 Kč/6 ks
Poštou na doruč. adresu 300 Kč/6 ks
Do zahraničí poštou: 18 EUR/6 ks

Inzerce cena podle velikosti a opakování tisku po dohodě s vydavatelem 602 415 187
E-mail: herzgebirgeluft@seznam.cz

Redakční rada
Jiří Kupilík, Lenka Löfflerová, Michal Urban, Pavel Andrš, Karel Picura, Ulrich Möckel, Eva Skalníková, Václav Kupilík, Petr Mikšíček, Hanuš Hron

Foto na titulní stránce: Ulrich Möckel
Logo Lenka Michaluková
Kulturní programy Jana Picurová
E-mail: picu.japicu@gmail.com
Sportovní akce: Eva Nduwimana
evanduwimana@gmail.com

Distributoři
Abertamy - Lenka Löfflerová
Boží Dar - Jitka Peřina, Karel Picura
Horní Blatná - Eva Chlumská, Jiří Kupilík
Jáchymov - Jaroslav Ochec
Lesná - Dana Waldsteinová
Merklín - Hedvika Roznerová
Myslivci aj. - Ivana Pečimúthová
Nejdek - Alena Veselá, Pavel Andrš
Německo - Ulrich Möckel
Pernink - Kristina Košnerová
Potůčky - Lenka Štrauchová
Pstruží - Anna Heranová
Srní - Ivan Medek

Prodej
Abertamy - Maso Zacharda, U Březiny, infocentrum
Boží Dar - Konzum Čáda, infocentrum
Horní Blatná - U Gity, infocentrum
Jáchymov - muzeum, infocentrum
K. Vary - Krajská knihovna - infocentrum
K. Vary - Z. Štréblová
Nejdek - trafika, hotel Anna, lékárna
Nejdek - Jamajka, trafika Pospíšil, infocentrum
Ostrov - Dům Kultury, Infocentrum
Pernink - U Patrika, květinářství
Pernink - benzinová pumpa, infocentrum
Sokolov: Klášterní kostel sv. Antonína
Tisová - Kukačka
Vysoká Pec - obchod - potraviny

Další distributoři jsou vítáni!

Náklad 850 kusů

Uzávěrka příspěvků do příštího vydání měsíčníku je 2. 9. 2015.

Cesta ke smíření Čechů a Rusů

Duše českého člověka, ať si to již připouští, nebo ne, je negativně zatížena, když se mluví o Rusech a ruštině. Obzvláště rok 1968 nám zasadil silnou ránu. Od tohoto roku žili ruští vojáci 23 let mezi námi. Oni to vnímali jako skvělý zahraniční pobyt, často s dvojitým platem, Češi jako násilnou okupaci. Před jejich ochodem v roce 1991 bylo v Československu na 73 500 sovětských vojáků a jejich 40 000 rodinných příslušníků.



Prosba za odpuštění

V Jáchymově se letos konala konference k smíření mezi Čechy a národy bývalého SSSR. V Jáchymově proto, že zde byla v 50. letech těžena uranová ruda právě pro Sovětský svaz. Uran přinášel smrt, nedobrovolně zde trpělo na 70 tisíc politických vězňů. Chtěli jsme na toto místo přinést nový život, novou naději, v modlitbě a chvále zacelit bolestné rány minulosti s novým pohledem do budoucnosti. V sále místního muzea jsme naslouchali se zatajeným dechem vyprávění dvou pamětníků, bývalých politických vězňů. Na závěr k nim přistoupil s květinou ruský pár, Georgij Solovjev s manželkou Jelenou, bývalí důstojníci sovětské armády, kteří poklekli a poprosili za odpuštění za vše zlé, čeho se Sovětský svaz dopustil. Bylo to nečekané, ale zároveň velmi dojemné a intenzivní. Byl to symbolický akt, který nám ale signalizoval, že tito Rusové přinášejí české zemi pokoj, porozumění a usmíření.

Georgij Solovjev, bývalý důstojník sovětské armády v Maďarsku, řekl: „Jsem Rus, ale abyste Rusům mohli odpustit, musíte je také pochopit. Již ve 14. století existovala představa, že Moskva je třetí Řím. Myšlenka, že my, tedy Rusové, přinášíme světlo a dobro, pochází již z těchto dob. Když začalo Rusko obsazovat ostatní národy, bylo to na základě principu ‚staršího bratra', který v dobrém vše dává mladšímu bráškovi. Mladší má nárok na vzdělání, starší již ne. S touto mentalitou se setkáváme dodnes. Když Rusové něco dělají špatně, je to proto, aby se ostatní měli dobře. Myslí si, že přinášejí světlo, mají dobré nápady a myšlenky, ale nechápou, když nejsou přijímáni. Pak reagují pubertálně: nechceš se se mnou kamarádit, tak na tebe hodím atomovku. Hlubokým nepochopením skutečnosti se Rusové zbavují své vlastní ochrany a přání být dobrým se obrací v něco špatného. Pak cítí, že je lidé nemají rádi. Měl bych říkat my, ale používám slovo oni, vnitřně se tak snažím od toho distancovat, chci se ochránit od této agrese. Jestli si myslíte, že to je pro mě snadné, není to pravda. Jsem normální Rus, musím na sobě vnitřně pracovat.

Jestliže máte nelásku k Rusku, tak to transformujte do modlitby. Abyste uměli odpustit, musíte pochopit. Jak mám pochopit okupanty? Jsou to také jen lidé…

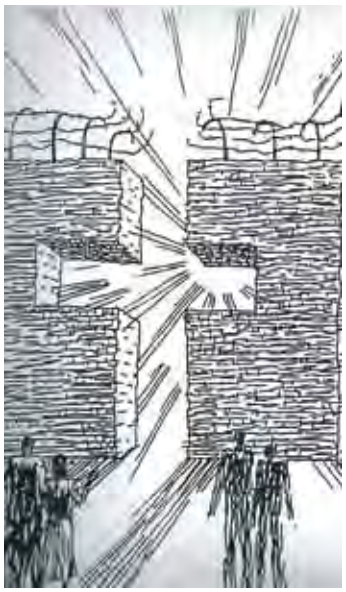
V Rusku je mnoho dobrých, inteligentních lidí, kteří pravdu znají. Jsou mezi nimi jména, která vy neznáte, ale Rusové ano (Kamenskij, Makarevič, Pugačeva atd.). Věřím, že tato propaganda bude zničena, od toho je nejhůře samým Rusům. Oni tím sami trpí nejvíce."

Margo Meri, Estonec, který sloužil v letech 1986–1988 v sovětské armádě v posádce v Turnově, je příkladem toho, jak se nenechat převálcovat soukolím nespravedlnosti, kdy ze všech stran byla potlačována jeho vlastní identita. Estonec, Čechy označovaný za ruského vojáka, sám však nedobrovolně nasazený jako příslušník jiného národa v sovětské armádě. Jako křesťan se Margo již tehdy modlil z kasáren za Turnov. Později měl sen, v němž viděl vlak na nádraží, kam při odjezdu nastupovali vojáci a technika. Všechny vagony odjely s výjimkou toho posledního, který byl naložen zlobou, hořkostí a bolestí duše kvůli utrpěným příkořím. Protože mu záleželo na obyčejných lidech, kteří trpěli podobně jako on, chtěl pomoci odeslat i ten poslední vagon. Sám prožil moc odpuštění a smíření, které vedou k uzdravení duše, a přál nám, aby stejnou vnitřní svobodu a zdraví mohli prožívat všichni. I když pro něj samotného byl jeho nedobrovolný pobyt zde velmi těžký, vnímal touhu se zástupně omluvit občanům Turnova za pobyt vojsk na našem území. I proto se po 29 letech vrátil. Něco, co by od bývalého sovětského vojáka snad nikdo nečekal.

Andrij Vostrjakov z Kaliningradu poprosil přítomné za odpuštění za vše, co Sovětský svaz způsobil českému národu od roku 1968. Všichni přítomní měli odvahu a společně proklamovali: „Odpouštíme."

Jak dojemný byl pohled na bývalé sovětské vojáky, kteří poklekli před přeživšími politickými vězni a žádali za odpuštění. Možná si řeknete: je možné takto jednoduše proklamovat odpuštění? Bůh nám však nedává jinou možnost, existuje jediná cesta ke společnému životu v míru a pokoji, a to je cesta odpuštění. Podle modlitby Páně, kterou zná snad každý člověk: a odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům.

Jan Novák



Poznáte pravdu a pravda vás učiní svobodnými (Jan 8,32)

Rok zemědělce v Krušných horách

Že Krušné hory nejsou žádným úrodným Polabím, je už z jejich nadmořské výšky zcela zřejmé. I když bývalo Krušnohoří nejhustěji osídleným pohořím v Evropě, nebylo to určitě kvůli jeho zemědělským kvalitám, ale výhradně kvůli hojným nalezištím nerostných surovin. I horníci se ovšem potřebovali něčím živit, a proto i v tomto jinak nehostinném koutu střední Evropy si skromné zemědělství našlo své místo. Poté, co v minulém čísle Luftu Martina Zettlová důkladně popsala, jak vypadalo a vypadá zemědělské hospodaření v Rudném u Nejdku, v nynějším vydání se přesuneme ještě výš, do okolí Ryžovny s nadmořskou výškou i přes 1 000 metrů. Jak zde před druhou světovou válkou probíhal zemědělský rok, nastínil živě ve své kronice obce Ryžovna v roce 1998 zdejší rodák Richard Kraus. Redakčně krácené úryvky z této kroniky přinášíme na dalších řádcích a v rámečcích je doplňujeme ještě podstatně staršími údaji o krušnohorském zemědělství z encyklopedie Das Königreich Böhmen statistisch-geographisch dargestellt (Elbogner Kreis), již v roce 1847 sestavil J. G. Sommer.

(MU)



Ženci v Podkrušnohoří na malbě G. Zindela

Čtyři roční období

Zemědělské práce, pokud je tak vůbec můžeme nazývat, začínaly už v zimě. Dokud ještě ležel zledovatělý a tvrdý sníh, vozil se nashromážděný hnůj na luka pomocí nákladních saní a tažného zvířete. Často to býval vůl, dvě krávy, zřídka kůň. Z malých, odlehlých vesniček se na blízká luka tahal hnůj ručně na malých sáňkách, pokud ovšem cestou nebylo žádné stoupání nebo svah. Jakmile v dubnu slezl sníh nebo ho ještě trochu zbývalo, začalo takzvané „rozprostírání hnoje vidlemi“. Hnůj, který ležel na velké hromadě, se nejdříve na trakařích rozvezl a rozmístil.



Krušnohorští dřevorubci při rozhovoru (archiv M. Urbana)

Plochy s poházeným hnojem vypadaly v zimě jako přeoraná pole. „Pole?“ – to u nás ale přece vůbec neexistovalo.

Protože v malých vesničkách byla luka vždy poblíž stavení, používaly se malé sáňky i ke svážení sena. Po suchých loukách klouzaly velmi lehce a většinou je táhlo jen jedno tažné zvíře. V průměru dávaly louky hodnotné seno, na rozdíl od kyselé, na slatinách rostoucí ostřice. Navážela se sem chlévská mrva a humus jako hnojivo. Vápno ke zlepšování půdních vlastností a regulaci hodnot pH se začalo používat až ve 20. století a za války nebylo k dostání. Chyběly ovšem také finanční prostředky, a co bylo ještě důležitější, chyběla osvěta o vlastnostech a charakteru půdy, zákonitostech hnojení a vyživování, což bylo důležité zvlášť pro tento kraj, kde je krátká vegetační perioda.

Na jaře, které zde začíná koncem dubna či začátkem května, se luka shrabala a vyčistila, hnůj se ještě jednou „rozetřel“, pokud nebyl zcela vyschlý. Zarovnaly se krtince, posbíraly se poházené větve a kameny. Eventuálně se udělal nový drenážní systém k odvodňování. Vegetace se probouzela pozdě – zato pak ovšem naráz. Ničivé pozdní mrazy, jaké se vyskytují v nížinách, se u nás objevovaly jen v ojedinělých případech, protože u nás začínalo všechno kvést až v polovině května.

Doba, jež zbývala do sklízení sena, se využívala k obstarávání dřeva pro nadcházející zimu, neboť zima, jak známo, bývá dlouhá. Na mýtinách, kde státní lesy vykácely smrky, se sbíraly spadané větve a šišky, sbírat se mohlo i mimo tyto mýtiny, k tomu bylo však zapotřebí povolení od lesního úřadu. Lesy byly proto čisté

Panství Nejdek

Půda je většinou písčitá, místy v hlubších polohách promísená s jílem a celkově málo úrodná, výnosy může dávat jen při důkladném zpracování a silném hnojení. Pěstují se pšenice jarní, oves a brambory. Místo ovocných stromů tu rostou jeřabiny, plané třešně a plané hrušně. Na loukách roste mnoho bylinek. Místní obyvatelé si na zahrádkách pro vlastní potřebu pěstují řadu rostlin sloužících jako potraviny, koření nebo léčiva. Chovné rybníky zde nejsou. K 30. září 1837 bylo na území panství (bez vlastního města Nejdek) evidováno 49 koní (8 vrchnostenských a 41 u poddaných), dále měli poddaní 1 506 ks hovězího dobytka (10 chovných býků, 1 250 krav, 145 telat, 82 tažných a 19 mladých volů), 38 ovcí, 197 koz a 30 včelích úlů.



Těžba rašeliny u Mrtvého rybníka mezi Hřebečnou a Jáchymovem v roce 1932 (foto R. Fuchs, archiv M. Urbana)

a veskrze schůdné, což z dnešního biologického hlediska nebylo nutně správné. Tehdejší „vyčištěný les“ ve vyšších polohách Krušných hor (v Sasku byl ještě vyčištěnější) je ovšem omluvitelný, vezmeme-li v potaz, že lidé měli o dřevo nouzi. Uhlí nebylo k mání, protože do hor vlak nejezdil a jiné způsoby dopravy by byly příliš drahé, nákladní automobily ještě neexistovaly. Dřevo sbíraly většinou ženy, to byl po staletí typický obrázek z Krušných hor na obou stranách. Byl to levný způsob jak přijít ke dřevu, i když povolenky také něco stály. Ale většinou nestály nic, protože lesník nemohl být na více místech najednou...

Ženy vyrazily do lesa brzy zrána, na zádech měly nůše upletené z vrbových proutků. S naloženým nákladem se vrátily dvakrát, třikrát nebo někdy i čtyřikrát, když to neměly moc daleko. Jak velkou měly radost, když v lese potkaly jiné ženy nebo prostě přátele. Zase jednou vidět Marii ze vzdáleného městečka nebo Fanny ze sousední vesnice. Někdy tak vznikla celá skupina a komunikace byla perfektní, bylo toho přece tolik k vyprávění a tolik se toho stalo od zimních večerů, kdy se ženy scházely pokaždé u jiné nad společným paličkováním. Les se přitom vyčistil a tráva mohla růst ke spokojenosti pastevců, kteří v hubených letech naháněli dobytek na pastvu do lesa.

Podobně se ženy setkávaly i v létě na borůvkách nebo na konci léta při sbírání hub, které chodili sbírat s velkou zálibou i muži. V odlehlých vesničkách to byla vůbec jediná možnost, jak se potkat s jinými lidmi, až na nedělní bohoslužby, na které však staří lidé kvůli velké vzdálenosti většinou nechodili.

Jako náhradu za uhlí a jako alternativu k rychle hořícímu smrkovému dřevu nadělila příroda Krušnohorcům četná rašeliniště v bažinatých oblastech. Jaro bylo tedy také dobou kopání rašeliny buď na soukromém pozemku, nebo po zakoupení kuponu na obecním rašeliništi. Nejprve se odkopala svrchní vrstva, silná cca 40–50 centimetrů, pak se ukázala „pořádná rašelina“, sahající do hloubky 2–2,5 metru. Kusy rašeliny velikosti cihly se vyrývaly speciálním, pro tento účel vyrobeným rýčem. Téměř bez výjimky se v hloubce 1,5–2 metrů objevila spodní voda. Bylo třeba mít vysoké gumové holínky. Vykopané ploché kusy se nejprve poskládaly vedle sebe, aby vyschly. Podle počasí byly zhruba po dvou dnech obráceny na druhou stranu. Úlomky z vyrovnaných kusů se posbíraly a vyrovnaly na hromadu tak, aby skrz ni mohl proudit vzduch. Až na konci srpna byla rašelina dostatečně proschlá, aby se mohla odvézt a uskladnit v domě. Takový kus rašeliny nedosahoval výhřevnosti, jakou mělo černé uhlí, zato ale hořel o něco déle.

Mezitím začaly louky ukazovat své barevné květinové šaty. Do senoseče a žní se barvy několikrát prostřídají, louku ovládne nespočet rostlin. Byly mezi nimi i rostliny, jež jsou v současnosti chráněné, i ty, které se dnes na krušnohorských loukách již nevyskytují. Třeba žlutý upolín ve vlhkých lokalitách, arnika, lýkovec a zlatohlávek. Nádhernou květenu vytvářely také barevně syté macešky a pomněnky, když v květnu nadešla jejich doba.

Okolo domů jsou už několik týdnů vidět posečená místa, neboť když bylo sena málo, bylo třeba obstarat zelené krmivo. Čerstvou travou se krmilo záměrně i kvůli vyšší produkci mléka. Občas člověk zahlédne jednu nebo více koz uvázaných u kůlu na dlouhých řetězech. Teď si mohou samy vybrat, co chtějí žrát, selka ovšem není hloupá a na jiné místo je uváže až tehdy, když spasou všechnu trávu kolem svého kůlu.

V tuto roční dobu se podávala k obědu v celých horách jedna zvláštní rostlina: rdesno hadí kořen. Jeho listy byly tady na hřebenu zároveň zeleninou i salátem, protože v malých zahrádkách, které v horách vůbec nebyly samozřejmostí, žádný salát nerostl. Hadí kořen byl špenátovou náhražkou a chutnal k nerozeznání stejně. Nasbírat jej bylo časově náročné, a tak to na starost dostávaly většinou děti, lhostejno zda chlapci, nebo dívky, pro všechny to bylo jako za trest. Když už nasbíraly plný hrnec, musely jít sbírat znovu, protože hadí kořen ztrácel vařením objem, takže by pro všechny strávníky nevystačil.

Na konci června a začátkem července, když bylo pěkné počasí, bylo vše nachystáno k sušení sena. Tráva byla správně „zralá“. Sklizeň se ale nezřídka protáhla až do poloviny srpna, a to kvůli

Město a panství Jáchymov

Polní hospodářství se jako zdroj obživy provozuje jen v Horním Žďáru, kde jedině se nachází úrodná půda. V okolí Jáchymova a ostatních obcí a osad byly v zemědělskou půdu přeměněny zvětralé staré haldy hlušiny a pomocí silného hnojení a velkého úsilí se na nich pěstuje nekvalitní pšenice a ječmen, hlavně však průměrný oves a brambory. Sklizeň obilovin postačí obyvatelstvu jen na tři měsíce. Významnější je sklizeň sena, kterou však lze jen zřídka skončit před začátkem září a jen u Bystřice u Abertam lze získat i otavu. Všeobecně chladné klima se v poslední době kvůli prosvětlení lesů ještě zhoršilo: v minulosti se dala na zahrádkách pěstovat trocha zeleniny a ovoce, což nyní již není možné. Ani na těch několika ovocných stromech rostoucích v chráněných místech u domů plody úplně nedozrají. Chov dobytka se omezuje hlavně na skot a kozy. Pověst abertamského kozího sýra byla kdysi příslovečná. Stav dobytka byl k 30. dubnu 1837 následující: 62 koní, 772 ks hovězího dobytka (z toho 1 chovný býk, 1 mladý býk, 607 krav, 77 telat, 77 tažných a 9 mladých volů), 10 ovcí a 73 koz.



Sklizeň sena v Abertamech v roce 1925 (foto: A. Wüst, archiv M. Urbana)

častým srážkám, doprovázeným mlhami a bouřkami, a v neposlední řadě také kvůli tomu, že se seno sklízelo výhradně ručně. Často se senoseč protahovala až do druhé sklizně, která se provedla jen tehdy, když se na lukách ještě nepásl dobytek. Druhé sklizni sena se říkalo „öhmd“ nebo „grummet“.

Podle toho, jak velká byla plocha k posečení, nebo podle počasí vyráželi jeden nebo více ženců s kosou na luka časně zrána ve čtyři hodiny, protože tráva se sekala dobře jen do osmi, nejpozději do devíti hodin, dokud byla ranní rosa. Když byla louka daleko, vyráželo se už i ve tři hodiny ráno. Zpravidla sekali jen zkušení muži a mládenci, za války ale i ženy. Do osmi hodin jsme museli posekat velký kus louky, tráva do večera schla a pak jsme ji shrabali na kupy. Tráva v kupách měla tu výhodu, že v pořádku přečkala noc, zatímco kdybychom ji nechali ležet na zemi, byla by ráno mokrá. V osm hodin jsme kupy snadno rozházeli, jednou za den obrátili, a když byl opravdu krásný den, mohli jsme seno večer svážet domů. To se však stávalo zřídka. Když se spustil liják, věšeli jsme seno na sušáky, kterým se říkalo švédští jezdci. Když špatné počasí trvalo delší dobu, seno na zemi chytlo plíseň.



Zemědělské práce s traktorem v Abertamech kolem roku 1930 (foto: A. Wüst, archiv M. Urbana)

Sklizeň sena byla pro horníky jedinou zemědělskou prací. Osud se odvíjel od dobrého nebo špatného sena. Seno se muselo získávat za nepříznivých podmínek, srážky byly v horách téměř dvojnásobné a teplota o pět stupňů nižší.

Když byla louka daleko od domova nebo v sousední obci, členové rodiny přinášeli žencům snídani. Mnoho mužů muselo potom ještě na kole nebo pěšky do svého skutečného zaměstnání. Od devíti hodin po druhé snídani začali ostatní členové rodiny rozhazovat čerstvě pokosenou trávu. V dobrých letech, kdy bylo hodně trávy, nebylo vůbec snadné ji rozmístit rovnoměrně po louce, aby všechna uschla. Kolem poledne se obracelo seno ze včerejška. Poté, co se odpoledne obrátila ranní tráva, mohlo se přibližně od čtrnácti hodin začít s přípravami na odvoz včerejšího sena.

Svážení probíhalo podle pevných pravidel, která byla tady na horách všude stejná. Nejprve se seno, pokud bylo opravdu suché, shrabalo po obou stranách do řádků. Z nich se hráběmi utvořily „náruče“ (množství sena, jaké může člověk pomocí hrábí a jedné ruky odnést). Na zem se položil jednou přeložený provaz tak, že jeho oba konce byly u sebe. Na tento provaz se položily zhruba čtyři nebo pět takových „náručí“. Pak se to celé pevně stáhlo a svázalo do otepí, vážících od 30 do 60 kilogramů. Aby je člověk mohl odnést, musel otep chytnout vsedě zezadu, pak se přehoupl do dřepu a nakonec se postavil. To vyžadovalo patřičnou šikovnost, neboť si při tom musel člověk pomoct sám. Když stál dům nedaleko, nosily se otepi tímto způsobem až tam. Jinak pro ten účel existovaly speciální vozy. To se rozebral obyčejný vůz, který se pak zpevnil a prodloužil dlouhými tyčemi, na něž se pak vyskládalo šest až osm otepí, někdy i víc. Do vozu se zapřahávala kráva, kůň anebo vůl, kterých bylo u nás obzvlášť hodně. Kůň byl spíše

Město Horní Blatná

O zemědělství nemůže být při místním drsném horském klimatu a neúrodné kamenité půdě ani řeč. V některých letech, protože zima tu někdy začíná už počátkem září a trvá často až do Svatodušních svátků, nedoroste tráva často ani do druhé senoseče. Ovocné stromy zde nerostou. Chov dobytka se omezuje převážně na skot. Jedné rodině musí obvykle stačit jediná kráva. Chudší rodiny mívají místo krávy často jen jednu kozu. K 30. září 1837 zde bylo evidováno 17 koní, 273 kusů hovězího dobytka (2 chovní býci, 238 krav, 26 telat, 7 tažných volů) a 24 koz.



Pasení ovcí na Božím Daru (pohlednice z roku 1942, archiv M. Urbana)

vzácností, pakliže se ovšem neobjednal vozka s koňským povozem. Vůl měl pro horaly tu výhodu, že byl pořádný nádeník s velkou tažnou silou a na rozdíl od koně nepotřeboval tolik péče a pohybu.

Na seník, který se nacházel v domě nahoře pod střechou, se vytahovalo seno ze žebřiňáku buď pomocí kleští na seno a zdvižného zařízení, nebo hákem, který se připevnil za provaz otepi. Vytahovat seno mohl jen ten, kdo už v tom měl cvik a netrpěl závratěmi, protože dřevěné vřeteno s klikou se muselo v pravý okamžik povolit a chytnout otep za provaz a zároveň vtáhnout do seníku. Zdvižné zařízení bylo podle krušnohorského zvyku na domovním štítu, z něhož vyčníval trám s kolečkem. V seníku se muselo seno pod střechu důkladně namačkat, během čehož se v létě člověk pořádně zapotil. Otep sena představovala jednotku, jíž se vypočítávaly zásoby na zimu. Kráva spotřebovala sto otepí, koza dvacet, byla-li na začátku léta dokrmována čerstvou travou.



Než brambory dozrály, napadl někdy i sníh (sklizeň brambor v Loučné 9. října 1905, archiv M. Urbana)

Když už se vědělo, že seno na zimu určitě nevystačí a druhé kosení trávy (öhmd) na tom už nic nezmění, kosila se lesní tráva a sušila na lukách. Na podzim se vyhnal všechen dobytek na pastvu. O prázdninách to na starost dostaly děti a školáci.

V červenci a srpnu začínalo také sbírání borůvek. Borůvky rozhodně nebyly nevýznamným faktorem pro venkovskou kuchyni. Většinou se na ně vyráželo, když se během senoseče pokazilo počasí, a nebylo tudíž možné pracovat na lukách. Borůvky a brusinky byly pravým ovocem horalů. V některých letech se jich urodilo velké množství, takže se k jejich sběru musely používat sběračské hřebeny, což bylo ovšem zakázané. Usedlíci znali ta správná místa. Přes hranici ale chodilo také hodně Sasů. A tak musel člověk vstávat brzy ráno, aby je předběhl. My z Čech jsme k Sasům na borůvky nechodili.

Lesní plody jsme sbírali i na prodej, což byla pěkná dřina, za kterou jsme dostali jen malý výdělek. Byli jsme ale rádi za každý halíř. Za den jsme nasbírali v průměru 3 až 5 litrů. Borůvky byly jednoznačnou pochoutkou. K obědu jsme je měli naložené, podušené nebo sušené. A taky se z nich pekl koláč.

Brusinky se ukázaly až po první sklizni sena. Velmi dobře dráždily chuťové buňky, hodily se do marmelády a sbíraly se velmi dobře, protože rostou v trsech. Mohli jsme je sbírat i nezralé a pak je doma nechat dozrát.

Také houby – hřiby, klouzci, kozáci a lišky – měly v krušnohorském jídelníčku své stálé místo, ať sušené, nebo dušené. Růst začínaly po borůvkách od září. Byla to oblíbená specialita dědečků, kteří pyšně učili vnuky všelijakým trikům, jak v lese najít a rozpoznat houbu. Houby jsme na zimu sušili, nejdříve jsme je očistili, rozkrájeli na plátky a pak na menší kousky, které jsme napíchali na tenké hůlčičky. A ty jsme pak zavěsili nad kachlová kamna, v nichž se od začátku podzimu topilo.

A protože jsme se dostali až k podzimu, je třeba se ještě zmínit o chovu dobytka. V dávné minulosti se v některých obcích zaměstnávali pastevci, kteří všechen dobytek z obce hnali na pastvu za hranice. To bylo možné jen v jednotných obcích nebo horských městečkách. Navečer si každý musel přijít a vybrat ze stáda svoje kusy. Kdo se rozhodl pást dobytek sám, přidělil k němu svoje děti, které ho vyšly levněji. Dnešní mládež se tomu jistě zasměje, ale právě toto byla jediná a neustálá náplň volného času i o prázdninách. Práce to nebyla snadná. Zvonky, které měly krávy a kozy uvázané kolem krku, byly moc důležité, zvlášť když padly podzimní mlhy a některá kráva nebo koza se zaběhla do lesa nebo na jinou louku.

Na říjen jsme očekávali sníh, a tak jsme už museli začít s přípravami na zimu: dřevo na zátop a rašelinu do kůlny, zavěsit dvojitá okna, před domovní dveře postavit průchod, utěsnit venkovní domeček s vodou a potrubí. Až pak jsme mohli s klidným svědomím očekávat advent a dlouhou zimu.

Doporučujeme kulturní, společenské a sportovní akce

Kulturní akce

14.–16. 8. - Oberwiesenthaler Marktplatzfest (Oberwiesenthal; 11:00–17:00)
15. 8. - Jáchymovská pouť (U Šlikovky; 14:00)
29. 8. - Výstava 120 let rozhledny na Plešivci (Plešivec; 13:00)
4.–5. 9.- Tradiční country víkend Srnčí bek (Srní)
15. 9. - Taneční a zábavní odpoledne (hotel Modrá hvězda, Horní Blatná; 14:00–18:00)
19. 9. - Zájezd SPCCH: letiště Karlovy Vary, Andělská hora, Valeč, Kyselka (odjezdy: Potůčky 7:30, Horní Blatná 7:45, Pernink 8:00 a Abertamy 8:15.; cena zájezdu dospělí 150 Kč, děti 50 Kč)

Paličkování v Abertamech
(Spolek krušnohorské krajky)
14.–20. 8.
Výstava paličkování (vila Zenker, Abertamy; 10:00–17:00)
15.–16. 8.
1. kurz paličkování „Belgická historická krajka a současné řešení rohů této krajky" (10:00–17:00)
18.–20. 8.
2. kurz paličkování „Belgická historická krajka a současné řešení rohů této krajky" (10:00–17:00)



Koncerty, divadla

21. 8. - Buty, Voxel (Zámecký park, Ostrov; 19:00)
22. 8. - Country na Šlikovce (Šlikovka, Jáchymov; 19:00)
22. 8. - Pot-Rock VI, letní rocková noc (Potůčky, stará slévárna; od 14:30)
25. 8. - Beatové odpoledne: Greyhound, Beat Club 68, Veteráni (Staré náměstí Sokolov; 16:00)
28. 8. - KSO: Traviata – Carmen (Grandhotel Ambassador Národní dům, Karlovy Vary; 19:30)
28. 8. - Prokletí Chiomara (Horní Hrad; 21:00)
8. 9. - Irena a Vojtěch Havlovi: Něžně ke světlu (Galerie umění, Karlovy Vary; 19:30)





Výstavy, přednášky

28. 8. - Netopýří noc – přednáška, výstava, exkurze (Muzeum Královská mincovna Jáchymov; 19:00)
2. 9. - PhDr. Věra Kubová: Díky, pane Werichu (Městská knihovna Sokolov; 18:00)
28. 8. – 27. 9. - Ivana Hejduková: Instalace (Letohrádek Ostrov; vernisáž 17:00)
28. 8. – 30. 9. - Vejprty známé i neznámé (Galerie Ja-Ro, Vejprty; vernisáž 13:00)
3. 9. – 30. 11. - Darina Dobrovodská-Berková: Harmonie zralosti (Galerie Drahomíra, Karlovy Vary; vernisáž 17:00)
do 16. 8. - Václav Špála: Nemaluji krajiny, ale sebe (Letohrádek Ostrov)
do 23. 8. - Století páry (Stará radnice, Ostrov)
do 30. 8. - Jára Cimrman světoběžník a vynálezce (Klášterní kostel, Ostrov)
do 30. 8. - Kouzelné světy Karla Zemana (Interaktivní galerie Becherova vila, Karlovy Vary)
do 31. 8. - Od Mnichova 1938 do osvobození 1945 (dvorana, zámek Ostrov)
do 31. 8. - Fotografická výstava Peru (Statek Bernard)
do 31. 8. - Kamila Štanclová/Dušan Kállay (Galerie Drahomíra, Karlovy Vary)
do 31. 8. - Die bunte Welt der Digedags (Wiesenthaler K3, Oberwiesenthal)
do 13. 9. - Jaroslav Horálek: Zápas s drakem (Galerie umění, Karlovy Vary)
do 27. 9. - Hele kniha! (Letohrádek Ostrov)
do 27. 9. - 1. světová válka (Muzeum Nejdek)
do 28. 9. - Rozmanitá strohost II. (Letohrádek Ostrov)

Kina

15. 8. - Velká prázdninová roadshow: Století Miroslava Zikmunda (Westernové městečko, Vysoká Pec; 20:00)
15. 8. - Jak jsme hráli čáru (kino Pernink; 18:00)
22. 8. - Winx Club: V tajemných hlubinách (kino Pernink; 18:00)
29. 8. - Sedmý syn (kino Pernink; 18:00)

Sport

14.–16. 8. - Rock Point: Horská výzva (Boží Dar)
15. 8. - Netradiční sportovní víceboj (Novako, Boží Dar; 14:00)
16. 8. - Spartan Race (Klínovec)
16. 8. - Cyklovýlet Vier-Hübel-Tour (Parkoviště P1, Oberwiesenthal; start 10:00)
22. 8. - Pohár Peruna 2015 (Vejprty)
27.–29. 8. - Skoky na lyžích – Ladies Continental Cup (Můstek K95, Oberwiesenthal; čt 18:00, pá 13:00, so 9:00)
27.–30. 8. - Orientační běh West Cup 2015 (Nejdek)
28.–30. 8. - Letní Grand Prix – Norská kombinace (Můstek K95 + centrum města, Oberwiesenthal; pá 18:00, so 15:00, ne 10:00)
29. 8. - Karlův krok (Boží Dar)
29. 8. - Volejbalový turnaj (Jáchymov; 16:00)
8. 9. - Krušnohorský horský běh (Boží Dar – Jahodová louka)
8. 9. - Nohejbalový turnaj (Jáchymov)
12. 9. - Abertamský kros (Srub, Abertamy; prezentace 9:00–10:30, start 11:00)
13. 9. - 26. Herbstkammlauf & 20. Vogtland-Cup (Mühlleithen)

Královská mincovna zve na Netopýří noc





Netopýr severní (foto: Jan Matějů)

Co víte o netopýrech? Mnoho toho asi není. A viděli jste živého netopýra? Víte, jak se sledují? Jestliže ne, nebo si případně své vědomosti chcete rozšířit, pak právě pro vás je jedinečnou možností Netopýří noc, která se uskuteční 28. srpna v muzeu Královská mincovna v Jáchymově.

Cílem této akce, která proběhne v rámci Mezinárodní noci pro netopýry, je představit veřejnosti málo známý, tajemný a i v současnosti mnoha pověrami opředený život nočních letců – netopýrů. Program tříhodinové akce je opravdu bohatý. Na účastníky dětské i dospělé čeká řada výherních soutěží a kvízů. Budou si moci vyzkoušet, jak netopýři odchytávají potravu v letu, jak ji hledají podle zvuku, i zapátrat po netopýrech ve sklepě. Připravené budou fotografie netopýrů, exponáty z muzejních sbírek, informační panely, sítě a vybavení ke studiu těchto živočichů. Návštěvníci se dozví, jak se netopýři studují, uvidí ukázku odchytu do sítí či jak se netopýři sledují pomocí ultrazvukového detektoru. Na závěr si budete moci prohlédnout i živé netopýry.

Akci pořádá Muzeum Karlovy Vary ve spolupráci se správou CHKO Slavkovský les pod záštitou České společnosti pro ochranu netopýrů (ČESON). Netopýří noc začíná v 19 hodin, předpokládaný konec je ve 22:15.

Lev Havlíček
Muzeum Karlovy Vary

Königsmühle láká na zajímavý program

Letošní ročník setkání v Králově mlýně (Königsmühle) poblíž Háje u Loučné pod Klínovcem, který se uskuteční o víkendu 28. až 30. srpna, přináší několik nových bodů programu. Snažili jsme se nabízená představení více zaměřit regionálně a spolupracovat více s místními profesionálními umělci. To se samozřejmě neobejde bez finanční podpory a jsme moc rádi, že letošní ročník zafinancoval ze 70 procent Česko-německý fond budoucnosti.

Páteční hudební večer bude ve znamení zrychlujících se akordů, tahů smyčcem, ženského zpěvu, tance a folklóru. Přijďte si tedy protančit své střevíce.

V sobotu 29. srpna zahajujeme procházkou od hraničního přechodu v Loučné, kterou nás bude provázet nenapodobitelné pouliční divadlo Viktora Braunreitera. Dozvíte se leccos z historie Loučné pod Klínovcem a z rodinného příběhu rodačky z Králova mlýna – paní Rosemarie Ernst. Samozřejmě, jak je u Viktora dobrým zvykem, ve formě dramatických scén, jimž nebude chybět humor a taky trocha ironie.

Od 13 hodin až do večera si na své přijdou rodiny s dětmi. Potkat se můžete s klauny, landartovým malováním, obřími bublinami. Zapojit se také můžete do dílny v balancování kamenů na místním potoku a ve stavbě landartových oblouků či splétání postav ze slámy. Kde si chce jen odpočinout, promítat se bude oceňovaný film režiséra Štěpána Altrichtera – Schmitke. A společnou tvorbu zakončíme večer při jam session českých a německých hudebníků.

V neděli 30. srpna vám představím hledače historie v krajině bývalých Sudet, kteří s pomocí detektoru kovů objevují již dávno zapomenuté příběhy. Práci s detektorem vám ukážou pánové Klíma a Nemeščuk. Promítneme také dokument o sedmdesátileté hledačce



a umělkyni Marii Jansové z Jindřišské, která z úlomků a střepů vytváří působivé mozaiky.

Od 14 hodin si můžete s námi zadiskutovat o životě s otevřenou hranicí tak, jak ji znáte vy.

V 18 hodin začíná zlatý hřeb celého setkání – divadelní představení Cejch chebského divadla.

Po celou dobu samozřejmě vás čeká perfektní domácí kuchyně Henninga Niehuse, hospůdka v Mlýně a zastřešené sezení. Ať tedy bude panovat jakékoliv počasí, v Králově mlýně zahřejeme vaši duši i tělo. A protože nás zajímají vaše názory a příběhy, v sobotu a neděli bude v údolí připravený kadeřnický salon, kde se profesionálně postaráme o vaše účesy výměnou za opravdu osobní a zajímavý příběh. Nic neplatíte, jen se svěřujete. Vaší kadeřnicí bude Klára Jindrová z Ostrova.

Petr Mikšíček

Rozhledně na Plešivci je již 120 let

V srpnu uplyne 120 let od chvíle, kdy byla otevřena rozhledna na Plešivci. Nejdříve byla na tehdy nezalesněném vrchu postavena pouze rozhledna a malá zděná chata. Později zde vznikl horský hotel. I přesto, že se dnes vyhlídková věž mezi hotelovými budovami poněkud ztrácí, její jubileum by se mělo náležitě oslavit.



Rozhledna na Plešivci v roce 1900, pět let po dostavění

Rozhledna na vrcholku Plešivce byla postavena díky Spolku přátel přírody z Abertam, jehož členové uspořádali za tímto účelem veřejnou sbírku. Stavební materiál jako kámen, vápno nebo písek pak spolku věnovala obec Abertamy. Zajímavostí je, že veškerý potřebný stavební materiál byl na podzim roku 1894 svezen do Abertam a pak už se jen čekalo na sníh. Jelikož na Plešivec v té době ještě nevedla cesta, vše bylo nahoru dopravováno za pomoci tažných volů a saní. Základní kámen rozhledny byl položen 14. dubna 1895. O čtyři měsíce, později 4. srpna 1895, byla rozhledna předána do užívání abertamskému Spolku přátel přírody.

Dne 29. srpna 2015 od 13 hodin se na Plešivci tato velká událost bude slavit. Oslavy se ponesou v dobovém duchu, a tak bude vítáno i dobové oblečení. Návštěvníci se mohou těšit na historická kola a spoustu dalších překvapení. Na „Stezce krušnohorských pověstí“ bude připraven program pro děti, Horská služba předvede evakuaci lanové dráhy. Zahraje muzika a stánkaři nabídnou krušnohorské speciality.

Sto dvacet let je dlouhá doba, rozhledna stále zhlíží do kraje, který se za tu dobu hodně změnil. Změnilo se však i její bezprostřední okolí. Z malé zděné chaty se stal hotel, z holého kopce se stal kopec zalesněný. Přibylo parkoviště, lanové centrum, lyžařský areál a s tím opět část lesa zmizela.

I když se kolem plešivecké rozhledny jistě mnohé a mnohokrát změní, popřejme jí, ať zhlíží na náš kraj i za dalších 120 let.

text: Lenka Löfflerová
foto: Ulrich Möckel
a archiv Michala Urbana



Oslavy 40. výročí rozhledny 4. srpna 1935



Staré důlní dílo se probudilo



Propad starého důlního díla

Letos v květnu se v Horní Blatné na zahradě bývalé fary pohnula země. Povrch se začal propadat a v horní části zahrady se vytvořila okrouhlá prohlubeň o průměru sedmi metrů, která i nadále pozvolna sedala. Po bližším ohledání propadu místními znalci z oboru hornictví a posléze odborníkem ze sokolovského báňského úřadu se potvrdila domněnka, že jde o propad staréh důlního díla.

Vzhledem k tomu, že se propad nachází na hojně využívaném pozemku, musel být urychleně zabezpečen. Nejdříve bylo provedeno několik sond, a přestože některé dosáhly hloubky až patnácti metrů, žádná dutina ani skála objeveny nebyly. Posléze byl propad otevřen bagrem do hloubky přibližně šesti metrů. Během výkopových prací byla nalezena výdřeva a keramické střepy, které budou předány historikům k dalšímu zkoumání.



Nalezené střepy

Samotná štola prozatím nebyla nalezena, jelikož se pravděpodobně nachází mnohem hlouběji. Původ výdřevy zatím také nebyl vysvětlen. Dno propadu bylo stabilizováno 25 kubíky betonu s popílkem, který byl po vytvrdnutí zakryt zeminou, což nebrání tomu, aby se v budoucnu mohlo důlní dílo důkladněji prozkoumat

text a foto: Rudolf Löffler



Dno bylo stabilizováno množstvím betonu

ZE SPOLEČNOSTI A KULTURY

V Ostrově vypukly selské bouře



Průvod kráčí vstříc dalšímu příběhu v Zámeckém parku



Průvodce Viktor Braunreiter vítá přes 160 návštěvníků

Ve městě Ostrov v letošním roce stále ožívá historie. Velkým tématem byly 340. narozeniny Františky Sibylly Augusty, ostrovské princezny, a oslava rodu Sasko-Lauenburských. Ovšem aby byly misky vah vyrovnané, přišel Klášterní areál v Ostrově s večerní prohlídkou starého města, která návštěvníkům ukazuje příběh z poloviny 17. století a humorně předvádí, jaký byl dopad příchodu Sasko-Lauenburských na ostrovské měšťany. A věřte, nebyl to žádný med.

Prohlídka startuje v Klášterním areálu v Ostrově a čítá sedm zastavení na význačných místech starého města, jako jsou Zámecký park, Palác princů, Pohledová zeď. Celý příběh vrcholí před starou radnicí. Průvodcem i autorem prohlídky je v Krušných horách již dobře známý Viktor Braunreiter se svým Pouličním divadlem. Je tedy již předem jasné, že celá prohlídka bude velkou zábavou pro rodiče i děti.

A kam že nás příběh zavede? Naznačí to úryvek z prohlídky: „V roce 1623 bylo město vyvlastněno, dostal ho vévoda Julius Jindřich Sasko-Lauenburský a začaly se dít věci. Zjistil, že město Ostrov je chráněno privilegii, a že tedy zisky do vévodovy pokladnice prakticky nepotečou. Tak to ne. To se musí změnit. Zavedeme nové pořádky. Celý dlouhý a tvrdý spor začal, pokud pominu ostatní velmi složité problémy, kvůli mílovému právu. Co to je? Právo čepování a prodeje piva. Zdá se vám to malicherné? Nebylo. Tato privilegia dávala městu předpoklady pro hospodářský rozvoj a poskytovala práva a svobody pro důstojný život měšťanů v kdysi královském městě. Nešlo tedy jenom o pivo. Šlo o mnohem víc, ale pro jednoduchost příběhu se zaměříme právě na to pivo. Po dobu, co vám budu příběh vyprávět, však mějte na paměti, že šlo hlavně o lidi a lidskost. To je pravým tématem mého příběhu.“

Premiéru prohlídky 31. července v Ostrově zhlédlo přes 160 nadšených diváků. Všechny, kteří litují, že ji propásli, zveme v pátek 11. září 2015 v 19:30 hod., v rámci Dnů evropského dědictví, do Klášterního areálu v Ostrově!

text: Eliška Failová,
vedoucí Kláštera Ostrov
foto: Jan Kruták

ROZHOVOR MĚSÍCE

Ostrov jsem adoptovala

Rozhovor s kunsthistoričkou a spisovatelkou Zdenkou Čepelákovou

Zdenka Čepeláková žije v Ostrově už padesát let , a ač původem z Českomoravské vysočiny, se zdejším regionem srostla. Široké veřejnosti je dobře známá svými četnými publikacemi a přednáškami, ve kterých se snaží o oživování polozapomenuté, skoro už neznámé historie Ostrovska a Krušnohoří pro dnešní obyvatele.



V ostrovské galerii

Jak jste se dostala sem do pohraničí, do Ostrova, co bylo tím impulzem?

Nebyl to záměr, bylo to dáno okolnostmi, následováním manžela, který byl zaměstnancem Vojenských lesů a statků. Byl stále pracovně překládán, a proto jsme během společného života vystřídali osm bydlišť s konečnou v Ostrově. Tím pádem jsem se dostala v roce 1965 do ostrovské galerie, čímž se definitivně uskutečnila změna mého pracovního zaměření, která započala již na zámku Kynžvart.

Jaká byla vaše vazba k místu? Jak jste si ji vytvářela, co vás nejvíce oslovilo a ovlivnilo v další činnosti?

Profesním impulzem bylo dálkové studium na Fakultě dějin umění Karlovy univerzity v Praze, ke kterému mě přivedla práce na kynžvartském zámku. Moje činnost v ostrovské galerii byla vlastně takovým pokračováním. Celý areál zámku v Ostrově je vzácným historickým památníkem minulosti a vlastní město má bohatou historii, starší než Karlovy Vary. V době mého příchodu sem to bylo, dá se říci, „pole neorané“. Veškerá literatura o městu a jeho historii pocházela až na výjimky z předválečného období a byla německá, a proto tehdy nežádoucí. Toto bádání v historii mě vedle galerijní práce plně pohltilo. Mohu říci: „Na Vysočině jsem sice doma, ale Ostrov jsem adoptovala.“

Jak jste se naučila tak dobře němčině a staré obzvláště, čtení a překladům rukopisného materiálu tištěného švabachem a psaného kurentem?

Tady se mně hodilo, že jsem se učila němčině již na trojtřídce v Borové a později na gymnáziu osm hodin týdně včetně psaní kurentem. Používal se až do roku 1942, kdy byl plně nahrazen latinkou. A jak se říká: „Co se v mládí naučíš, ve stáří jako když najdeš,“ a to byl vlastně odrazový můstek pro moji činnost v Ostrově. Překládání z němčiny mě baví dodnes, přeložila jsem například německé kroniky obcí Hájek, Stráž nad Ohří, Velichov a řadu německých publikací, lidových pověstí z Krušnohoří, Ostrovska, Kraslicka. Brala jsem to jako oživování polozapomenuté, skoro mrtvé historie Ostrova a jeho okolí. Jsem velice ráda, že se podařilo vydat překlady německých publikací „Pověsti a pohádky z kraje mezi Klínovcem a Doupovskými horami“ národopisného sběratele Hanse Nürnbergera a „Pověsti a historická vyprávění ze západního Krušnohoří“, které shromáždil a sepsal rotavský učitel Hermann Brandl.

To vše představuje také trvalou, neoddělitelnou a neopakovatelnou stránku staletých dějin tohoto kraje. Za poslední půlstoletí se tu mnohé změnilo. Zůstává však krajina s viditelnými i neviditelnými stopami všech, kteří ji po staletí obývali a vytvářeli její charakter a dějiny. Šlo tedy o oživování polozapomenuté, skoro už neznámé historie Ostrovska a Krušnohoří pro dnešní obyvatele. Nemenším, i když náročnějším dobrodružstvím jsou překlady starých listin a kronik.

Co vás zaujalo nejvíce, na co jste se soustředila a proč?

Nejvíce mě zaujalo vše, co se týkalo markraběnky Sibylly Augusty Bádenské, rozené princezny Sasko-Lauenburské. Období její a jejích předků nejvíce poznamenalo ostrovské stavební památky – klášterní okrsek, přestavbu zámku a založení zahrady, která byla v té době uváděna jako „osmý div světa“. Markraběnka byla na svoji dobu (17. a 18. století) výjimečnou barokní osobností. Mimo jiné se zasloužila, také díky svému věnu, o záchranu válkami zpustošeného Bádenska. To se stalo také důvodem uzavření partnerské smlouvy Ostrova s bádenským Rastattem. V Ostrově prožila 30 let, považovala jej za svůj český domov. Byla velice vzdělaná, samostatná a po smrti otce sama 30 let spravovala ku prospěchu i osm svých dědičných českých panství. V Ostrově iniciovala výstavbu kaple sv. Floriána jako dík za menší zlo (požár zničil sice zámek, ale město zůstalo ušetřeno). Dalším jejím dílem byla kaple Panny Marie Einsiedelnské, kopie převzatá ze švýcarského poutního místa Einsiedeln. A to opět jako dík za uzdravení jejího nejstaršího syna. Jako prosbu a poděkování za vítězství ve významné bitvě a za



Přednáška o historii Ostrova s Jiřím Klsákem a Lubomírem Zemanem



Z překladatelské činnosti



U knihovny Spolku přátel města Ostrova

ochranu manžela (evropského vojevůdce v bojích proti turecké expanzi) dala markraběnka zřídit tzv. záslibný oltář v klášterním kostele. Po smrti manžela samostatně spravovala i Bádensko, kam přivedla z Čech řadu umělců, řemeslníků, správců i sedláků.

Kromě paní markraběnky je vaší slabostí také historie Mariánské. Proč zrovna Mariánské?

Byla jsem svého času požádána o překlady řady německých statí týkajících se právě Mariánské. Její historie mě zaujala natolik, že jsem se jí začala více věnovat, samozřejmě s pomocí řady jáchymovských badatelů. Podílím se tak na předávání informací o tomto významném místě, o jeho dějinách, následné osvětě i renesanci v budoucnosti, v současnosti přednáškami a články v regionálním tisku. Naposledy v jáchymovské mincovně jako součásti po padesáti letech obnovené Mariánské poutě. Mým zbožným přáním je vydání publikace o Mariánské. Toto místo má bohatou historii a je obestřeno řadou pověstí, často s reálným jádrem. Mělo po staletí mimořádný význam pro obyvatele celého regionu, ve vzpomínkách se k němu mnozí vracejí dodnes. Bylo jakýmsi duchovním útočištěm a dnes se stalo stejně blahodárným útočištěm pro postižené ženy. K neblahému období Mariánské patřil jeden z mnoha táborů nucených prací na Jáchymovsku.

Můžete prozradit svůj vztah k obyvatelům Ostrova vysídleným po válce?

První kontakty jsem navázala na Michaelské pouti v roce 1989 a z těch se časem vyvinula pravidelná setkání a spolupráce (dodáváním historického materiálu a literatury k dějinám města). Momentálně naše kontakty žijí problémy současnosti a budoucnosti města. Jsem přesvědčena, že rozvojem takových vztahů se obnovuje násilně přerušená historická kontinuita místa. S velkou radostí seznamuji také příležitostné návštěvníky s bohatou historií našeho města. Samozřejmě se tím vším



Zdenka Čepeláková se narodila v roce 1929 v Borové u Poličky na Českomoravské vysočině. Po absolvování obecné školy pokračovala ve studiu na reálném gymnáziu, kde maturovala v roce 1948. Měla zájem o studium žurnalistiky na vysoké škole, ale vzhledem ke „špatnému“ původu to nepřicházelo v úvahu. Absolvovala proto dva roky nástavby na Masarykově zdravotní a sociální škole v Praze. V roce 1951 se provdala, s manželem odešla na Mimoňsko do vojenského prostoru, kde pracovala v dětských poradnách. Narodily se jim tři děti, následovaly mateřské povinnosti, práce v domácnosti a další stěhování do Lipníka nad Bečvou, později do Lázní Kynžvart. Zde nebyla vhodná pracovní příležitost, a proto začala působit jako průvodkyně na kynžvartském zámku. Odtud se nejprve stěhovali do Velichova, později do Ostrova, kde se pro ni uvolnilo místo v pobočce karlovarské galerie umění v Ostrově, v letohrádku ostrovského zámeckého parku. Zde působila dalších takřka 40 let, překročila odchod do důchodu a externě příležitostně pomáhá až do dneška.

podílím na práci při kronice města Ostrova. V roce 1991 byl založen Spolek přátel města Ostrova, který se podílí na záchraně ostrovských památek a seznamuje s historií města širší veřejnost. Díky příspěvkům jeho členů vznikla také veliká kolekce ostrovského porcelánu, předaná do majetku města. Spolek uzavřel přátelskou smlouvu s ostrovskými rodáky žijícími v Německu a setkává se s nimi každý rok při ostrovské Michaelské

pouti. Rodáci také finančně přispěli na záchranu Einsiedelnské kaple.

Abychom náš rozhovor neuzavírali jako „nekrolog“, jste neustále činorodý člověk a jistě máte další plány a představy do budoucna. Můžete je představit našim čtenářům?

Jistě mám, je toho dost, nebudu ani jmenovat, abych to nezakřikla. Pro jejich uskutečnění bych potřebovala alespoň dalších sto let. Cítím se prostě jako jeden ze spojovacích článků mezi minulostí a přítomností našeho města i regionu.

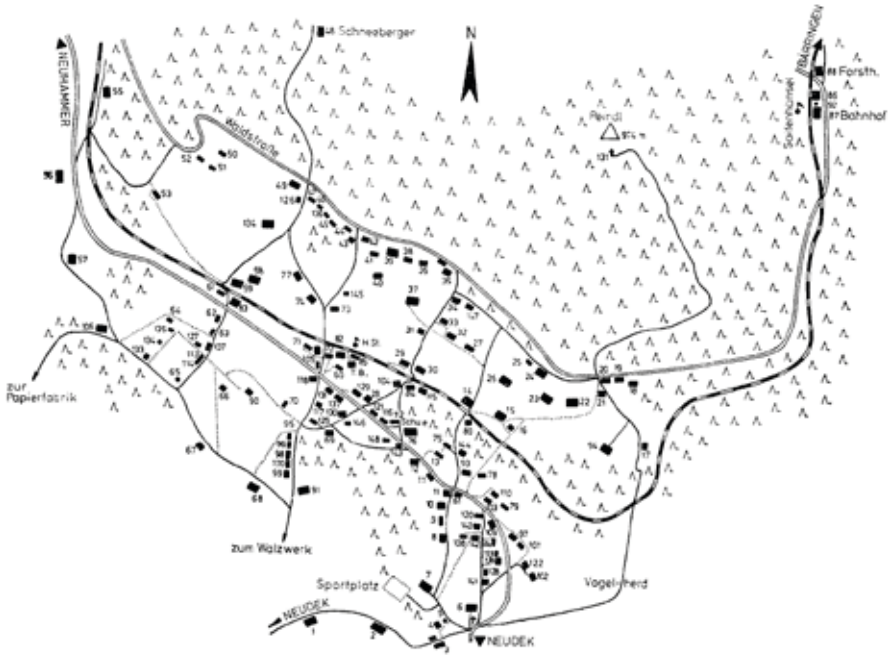
Ať vás neopouští neutuchající energie a k tomu hodně potřebného zdraví přeje za redakci Jiří Kupilík



S rodáky u pomníku na ostrovském hřbitově v roce 1996

Sejfy, dříve oblíbený turistický cíl

Sejfy se nacházejí v nadmořské výšce 830 metrů nad mořem přímo na železniční trati z Karlových Varů do saského Johanngeorgenstadtu a zastávka Nejdek-Sejfy je dnes vyhlášeným východiskem pro výlety na nedalekou rozhlednu Pajndl na Tisovském vrchu. V létě se stávají Sejfy, jež jsou součástí katastrálního území Tisové u Nejdku, cílem sběračů borůvek, nechybějí zde ani cyklisté a v zimě samozřejmě lyžaři.



Mapa obce Tisová se samotou Sejfy vpravo nahoře (zdroj: Heimatbuch, Augsburg-Göggingen 1978)

Jak už to v Krušných horách bývá, jsou Sejfy spojeny s hornickou činností. Název samoty s původním německým označením Saifenhäusl (nebo též Saifenhäusel) připomíná někdejší rýžování rud cínu. Ložiska cínu se nacházela v prostoru mezi Sejfy a Oldřichovem. Na Limnickém potoce i jinde kolem blízkého Oldřichova byly podle horní knihy propůjčovány ve 2. polovině 16. století rýžovnické dílce. Byla zde od roku 1653 známá rýžovnická lokalita „ufn Trumler und Seifenlehen in der Limnitz“. Sejpy jako pozůstatky hornické minulosti jsou patrné severně od zákrutu železniční tratě u Sejfů. Západně v lesích se nalézal cechovní dům se stoupovnou, připomínanou již v nejdecké horní knize. Tento cechovní dům byl později známý jako „stará hájovna“, územně však již náležel k Oldřichovu.



Celkový záběr na Sejfy kolem roku 1908 – zleva strážní domek, hájovna, restaurace a staniční budova



U restaurace bylo kdysi poměrně živo...



Pomník Františka Palackého dnes

Nová kapitola Sejfů se začala psát na konci 19. století, kdy byla dokončena železnice přes Krušné hory se stanicí v Sejfech (budova č. p. 86). Tehdy se tento polozapomenutý kout zařadil mezi velmi vyhledávaná turistická místa. Dnešní jednokolejná zastávka je pozůstatkem kdysi rozsáhlé stanice, která vděčila z větší části za svůj vznik blízké rozhledně Pajndl, otevřené v září 1897. Velká tříkolejná dopravna byla vybavena odbavovací budovou o velikosti, jakou známe z Potůčků, jenže zrcadlově obrácenou a bez pozdější přístavby. Stanice neměla skladiště. Dodnes je jediným pozůstatkem železničním zástavby nedaleký strážní domek (původně č. p. 87), využívaný v současné době k rekreačním účelům. Během letních měsíců se stávala stanice v Sejfech velice živým a navštěvovaným místem. V dobách největší slávy zde probíhalo v podvečerních hodinách i křižování vlaků. Co se týče vlakové nákladní dopravy, nakládalo se zde na vagony velké množství dřeva a zároveň zde probíhala i vykládka uhlí pro obec Tisová, která nedisponovala vedlejší kolejí, jež by mohla vykládání uhlí pokrýt.

Vedle železniční stanice stála oblíbená výletní restaurace s názvem Waldesruh („Lesní ticho“, budova č. p. 92), která měla nejspíše svého prvního hostinského se jménem V. Gemeinder. Nabízela teplou a studenou kuchyni i možnost ubytování. Ve 20. letech 20. století objekt vyhořel a obnovy se již nedočkal. Stranou od stanice byl ještě objekt hájovny (č. p. 88), kterou postihl požár v 90. letech minulého století.

Během 20. a 30. let 20. století se Sejfy staly místem, kam jezdila na výlety v početném zastoupení česká menšina z Nejdku. Právě zdejší Češi se zasadili o postavení pomníku Františka Palackého, který byl jen několik metrů za železničním přejezdem u cesty vedoucí k Tellerovým Domům. Deska, zasazená 6. června 1926, však byla už po pěti měsících poškozena a teprve po deseti letech znovuobnovena. Na blízkém paloučku zde čeští divadelní ochotníci z nejdeckého Místního odboru Národní jednoty severočeské hrávali četná divadelní představení pod širým nebem.

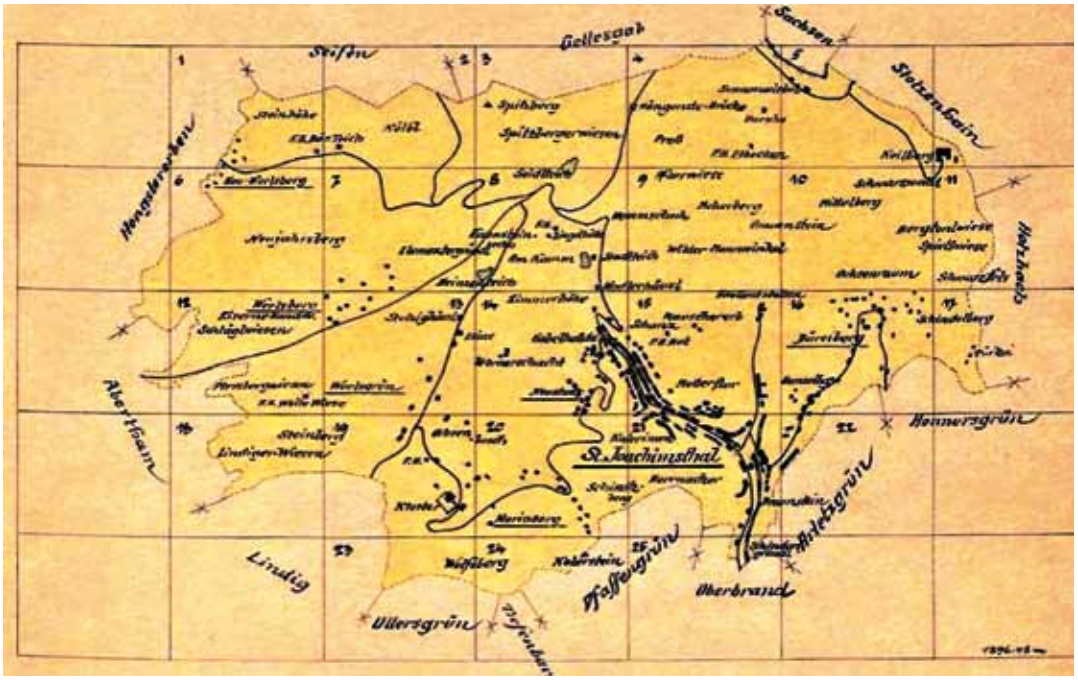
Po roce 1945 byly Sejfy ještě zčásti obydleny, avšak intenzita železničního provozu se už nevrátila do takových rozměrů jako dříve. Zároveň došlo ke změně názvu na Nové Hamry zastávka, ačkoliv se zastávka nikdy nenacházela na území Nových Hamrů. Železniční stanice byla opuštěna a pomalu chátrala. Nádraží zmizelo z povrchu zemského v 80. letech minulého století a bylo nahrazeno betonovou čekárnou.

V prosinci 2008 byla zastávka přejmenována na Nejdek-Sejfy, čímž se vrátila ke svému původnímu pojmenování.

Pavel Andrš
foto: Pavel Andrš a archiv autora, Stanislav Wieser

Jáchymov v 17. a 18. století

Třicetiletá válka (1618–1648) zanechala Evropu ve velmi zubožením stavu. Také Jáchymov, kdysi bohaté a zalidněné město, válkou velice utrpěl. Na tomto stavu se podepsaly nejen válečné události, ale též násilný přestup protestantů na katolickou víru. Většina jich raději zvolila odchod do exilu.



Náčrt území Jáchymova z kroniky děkana Lindnera

Rekatolizace

V Čechách a pochopitelně i v Jáchymově nastala tvrdá rekatolizace. Protestantský Jáchymov během války střídavě ovládly císařské (katolické) a sasko-švédské (protestantské) armády. V prvém případě se jezuité okamžitě snažili o rekatolizaci. Již dne 19. srpna 1623 jezuité uzavřeli kostel sv. Jáchyma a zastavili duchovní činnost protestantských kněží. O rok později přišlo do města nařízení, že nekatoličtí kněží musejí být z Jáchymova vystěhováni. Avšak v roce 1625 císař Ferdinand II. vydává dekret, že Jáchymov nemá být násilně rekatolizován. Přesto v roce 1626 začal platit patent zakazující oddávat nekatolíky. Další patent nařizoval do dvou měsíců přestoupit na katolickou víru. Měšťané však mohli prodat majetek a odejít do exilu, přičemž čtvrtina ceny jejich majetku připadla královské komoře.

V roce 1627 zvláštní protireformační komise zrušila pověstnou jáchymovskou latinskou školu. Další reformační komisi přivedl v roce 1629 jezuita Michna a hrozil obyvatelům zatýkáním. Následná delegace jezuitů opět nepořídila a v dalším roce novou delegaci dokonce provázenou vojáky místní obyvatelstvo kamenováním vyhnalo. Tato událost nezůstala bez odezvy a město muselo zaplatit generálu Holkovi vysokou pokutu. Po střídavých vítězstvích a porážkách se Jáchymov v roce 1636 dostal opět do rukou katolíků a císař potvrdil městu všechny výhody. Nařídil však přestup na katolickou víru, nebo vystěhování. Zůstalo pouze několik katolíků, protestanti se nehodlali podrobit a opustit domov.

V roce 1644 se začalo používat přísnějších postupů pro obrácení na katolickou víru, proto odešlo do exilu i mnoho zámožnějších měšťanů. Město zpustlo a hornictví zanikalo. Mincmistr musel povolat horníky z uherských báňských měst. V roce 1651 se prakticky dokončila rekatolizace Čech s výjimkou Ašska a krušnohorských hornických měst. I když v Jáchymově žilo už 82 katolíků, purkmistr a další úředníci byli stále ještě nekatolíci.

Během třicetileté války a po ní odešlo z Čech do exilu 120 až 150 tisíc představitelů výkvětu české společnosti. Podobně z Jáchymova odešli především měšťané a zručtí řemeslníci, mnozí z nich nalezli útočiště v nedalekém Sasku. Řada jich zůstala hned za hranicemi, kde využili vstřícnosti saského vladaře a vybudovali město Johanngeorgenstadt.



Dozvuky bohatého 16. století – výzdoba na vítacím poháru mincmistra Centuria Lengefeldera z roku 1607

Po válce

Konec třicetileté války neznamenal konec utrpení. Evropa byla vypleněna, nedostatek potravin přerůstal v hladomor. Obyvatele sužovaly časté epidemie označované obecně jako mor. Také počasí neukazovalo vždy přívětivou tvář. Mrazy, silné bouře, deště, povodně, v létě veliké sucho, o tom všem můžeme číst ve starých kronikách. Je obdivuhodné, že po celou tu hrůznou dobu jáchymovské hornictví úplně nezaniklo. V provozu však zůstalo pouze několik dolů.

V druhé polovině 17. století se město začíná pozvolna znova zalidňovat, přicházejí noví lidé a horníci z Čech, Bavorska a Uher. Když se Habsburkové po válce snažili obnovit hospodářství, obrátili svou pozornost na obnovu hornictví. A Jáchymov, to bylo hornictví v prvé řadě. Také město, aby si udrželo výhody horního města, mělo na zachování hornictví zájem a ujalo se cechů Svornost a Helena Huber. Státní komise zjistila, že ze všech horních měst měl právě Jáchymov nejlepší předpoklady pro obnovu a rozšíření důlní činnosti, a proto navrhla jeho podporu. Úpadek hornictví v roce 1658 byl však zřejmý, v provozu zůstávalo jen sedm cechů. Ani o sedm let později (1665) žádný pozorovatelný vzestup nenastal. Bylo využíváno 10 dolů, kde pracovalo 20 horníků a 3 důlní (tj. v průměru dva horníci na důl). Těžily se kobaltové rudy, jen minimálně stříbra.



Roku 1683 se v jáchymovských dolech prvně použil střelný prach. Ten se později uchovával ve věži hradu Freudenstein, dodnes nazývané Prachárna

Ke konci století se začal užívat střelný prach, na přelomu století nastal malý vzestup horní činnosti a v deseti dolech pracovalo více než 50 horníků. Jáchymovští horníci si vzpomněli na proroctví poustevníka Niavise z Mariánské o vzniku, pádu a následném vzestupu města. Našli místo, kde na Mariánské stávala kaple sv. Vojtěcha, a s prosbou návratu dobrých časů tam postavili dřevěnou kapličku (1692) a následně kamenný kostel Nanebevzetí Panny Marie (1699). Brzy zde vzniklo známé poutní místo. Na poutní cestě Jáchymov – Mariánská dosud existují tři malé kapličky, dvě na Novém Městě a jedna na Mariánské. K poutnímu kostelu Nanebevzetí Panny Marie na Mariánské byl později přistaven klášter s řádovým kostelem sv. Františka (1765).

Osmnácté století

Státní správa se nemohla smířit s nepříznivým stavem důlní činnosti a vypracovala pro ni systém pobídek. Na základě vyjádření hornických odborníků udělila finanční podporu těžařům a zajistila údržbu dědičných štol Barbora a Daniel. Nastalo zvýšení zájmu o dolování – v roce 1707 počet dolů v provozu vzrostl na 23, v dalším roce na 40. V roce 1716 vznikla v Jáchymově první hornická škola na světě. V následujícím roce bylo povoleno ponechat těžařstvům třetinu zisku pro další rozšíření jejich dolování. Další pobídka v roce 1719 povolovala všem jáchymovským těžařům po dobu zmáhání a obnovy starých důlních děl ponechat si polovinu desátku. Podle dochovaných záznamů byl v roce 1726 stav hornictví v Jáchymově již dosti dobrý. Těžba stříbra nebyla veliká, stále se těžil hlavně kobalt.

V druhé polovině 18. století zažilo jáchymovské hornictví svůj druhý rozkvět, který bohužel netrval dlouho. Začal okolo roku 1755, kdy se zvyšovala těžba v těžebním poli Svornost. Větší vzestup nastal v roce 1762, kdy byly objeveny velmi bohaté stříbrné nálomy. V roce 1766 pracovalo v dolech 936 havířů. Stříbrné žíly však byly brzy vytěženy, po velkém nadšení a nadějích přišlo zklamání. Soukromí těžaři, hlavně zahraniční, začali opouštět revír. Jejich majetek přebrala státní správa, jež tak rozšířila svůj důlní majetek o doly Vysoká jedle, Eliáš, Schweitzer a Schlickovu štolu.

Pro odlehčení stávajícím dolům bylo dvorskou komorou dne 20. listopadu 1792 povoleno zřízení nové svislé jámy. S hloubením této jámy nazvané Rudolf (v roce 1850 přejmenované na Werner a po druhé světové válce na Rovnost) se započalo okamžitě po získání povolení. V revíru byla tehdy v provozu svislá žentourová jáma Svornost hluboká 293 metrů, svislá žentourová jáma sv. Heleny Huberova těžařství hluboká 133 metrů a žentourová úklonná jáma Vysoká jedle 115 metrů hluboká s úklonem 73°. Pod úrovní zmíněných jam se ale nacházela další důlní díla. Například na žíle Ondřej se pracovalo v hloubce 665 metrů, takže jáchymovské rudné doly patřily v té době skutečně mezi nejhlubší na světě.

Roku 1787 byl odkryt stříbrný nálom mimořádné kvality. Stalo se tak na pátém patře dolu Svornost, na křížení žil. Přišlo vyvrcholení těžby stříbra v rudném poli dolu Svornost, nastal vrchol druhého rozkvětu.

Bohužel stále vzácněji byly hlášeny nálezy nové a Jáchymov se blížil k dalšímu úpadku. Druhý rozkvět trval jen poměrně krátkou dobu (1755–1810). Roku 1810 nastal průval důlních vod a následné zatopení dobývek pod úrovní pátého patra dolu Svornost. Navíc 15. března 1811 byl vyhlášen státní bankrot, lidé dostávali jen asi dvanáctinu původní hodnoty peněz. Finanční problémy po státním bankrotu vedly k zastavení těžby na dolech Zlatá růže, Císař Josef (1811), na cechu Eliáš, na štole Saských



Poutní kostel Nanebevzetí Panny Marie z roku 1699 na Mariánské. K němu byl roku 1765 přistaven klášter s řádovým kostelem sv. Františka

šlechticů (1812) a také na cechu Vysoká jedle (1813).

Blížil se konec jáchymovského dolování? Na sklonku 18. století (roku 1789) objevil chemik Martin Heinrich Klaproth v jáchymovském smolinci (v hlušině po těžbě stříbra) oxid uranu, který nazval podle nedávno objevené planety uran. Nastala předzvěst úplně jiné éry, než byla těžba stříbra. Začal se dobývat smolinec (Pechblende, Pecherz), ruda, která dosud přinášela smůlu při těžbě stříbra.

Jaroslav Ochec

Literatura:

Suldovský, J. – Horák, V.: Kronika horního města Jáchymova a jeho hornictví. V kontextu dějin zemí Koruny české, Ústí nad Labem 2009.

Boehm, A. P.: Gedächtnis Beitrag über die k. freye Bergstatt Joachimsthal: vom Ursprunge 1515 an bis 1835, 2004.

Kosina, J.: Ilustrované dějiny světové. Díl III, novověk I, dějiny nového věku od objevení Ameriky do prvního císařství ve Francii, Praha 1926.



Smolinec začíná být žádaný

Jáchymovské prameny

Nález stříbrných rud v Jáchymově na začátku 16. století vytvořil jeden z významných mezníků v českém hornictví. Nebylo to jen kvůli skvělým výtěžkům, ale především kvůli rozvoji nové báňské praxe, výrazně se odlišující od koncepce tzv. „české techniky“ prezentované Kutnou Horou. Ovšem vše nebylo pouze české. Podstatný zde byl vliv saské či míšeňské důlní techniky.



Žentour na jámě císaře Josefa



Radioaktivní lázně

V důsledku prohlubování těžebních jam se objevovalo v podzemí stále větší množství důlních vod. Ty se musely nákladným čerpacím zařízením dostávat z podzemí na povrch. Používaly se ruční vrátky i tzv. vodní žentoury – voda se jimi zdvihala v kožených měších nebo ve džberech zavěšených na lanech nebo řetězech. Později pomáhaly udržovat důlní díla pro těžbu tzv. četkové stroje a další čerpací systémy.

Hlavním předpokladem pro další pokračování prací v důlních prostorách bylo zvládnutí přítoků důlních vod v jáchymovském revíru, kdy hlavně na podzim a na jaře dosahoval přítok důlních vod až 25 m^3 za minutu. Čerpací technika proto byla doplňována i ražbou tzv. dědičných štol.

První dědičná štola, štola sv. Barbory, byla ražena již od roku 1518 na stejnojmenné patro (asi 100 m pod povrchem), její ústí leželo pod Špitálním kostelem v prostoru pod Šlikovým parkem. Zpřístupnila hlubší partie téměř všech hlavních žil. Měla množství sledných chodeb. Do roku 1551 dosáhla celkové délky přibližně 4 000 m a do roku 1570 pak délky 10 230 m.

Od roku 1520 pak byla ražena dědičná štola Daniel z prostoru před Kulturním domem pod hotelem Praha. Zpočátku byla ražena na žílu Leimbgang, odtud na žílu Zlatá růže a k Schindlerově žíle, po níž přešla pod jáchymovským údolím až k žílám Růže z Jericha a Stará nálezná. Odtud pokračovala na žíly Geschieber, Ondřej, Kravská a Schweitzerova. V horní části města pak sledovala směr dědičné štoly Barbora až ke Svornosti, dále pokračovala k dolu Werner s výškovým rozdílem 42 metrů. Do roku 1570 dosáhla celková délka 5 937 metrů. Této štole se přikládal zvláštní význam. Byla na několika místech propojena s dědičnou štolou Barbora, z níž v některých místech i odváděla vodu. Její největší hloubka pod povrchem (364 metrů) byla naměřena na Schweitzerově žíle. Ústí této dědičné štoly je možné i nyní najít pod kruhovým objezdem.

V dědičných štolách se do počvy



Josef Prennig

hloubily stružky a nad ně se zasazovaly lávky. Po lávkách se pohybovali horníci a pod nimi tekla důlní voda volně vytékající do potoka.

V roce 1518 byl zahlouben důl Svornost (původně Konstantin). Dne 12. března 1864, při prohlubování jámy na 12. patro, vytryskl v hloubce 532 metrů pod povrchem pramen vody o teplotě 22,5–25 °C, jehož vydatnost dosahovala až 486,3 l/min. (tento pramen byl



Otevření radioaktivního vodovodu v dubnu 1908



C. k., později Čs. státní ústav pro léčbu radiem

později po návštěvě Marie Curie-Sklodowské v Jáchymově v roce 1925 pojmenován na její počest). Přes veškeré úsilí se nepodařilo zvládnout tento silný přítok vody, který vyvěral pod tlakem až 26 atmosfér. Přestože se postavily 4 m silné hráze, voda zatopila důl. Několikrát se ji podařilo vyčerpat, ale od roku 1901 byl důl Svornost zatopen až po dědičnou štolu Daniel.

Na základě poznatků a měření prof. E. von Neusera ve Vídni v roce 1905 týkajících se aplikace léčebné metody dosahované při koupelích uměle aktivovaných pomocí jáchymovských radioaktivních zbytků zorganizoval MUDr. Leopold Gottlieb ve spolupráci s Ing. Josefem Štěpem měření důlních vod na dole Werner (později Rovnost). Zjištění, že vody na patře Daniel jsou silně radioaktivní, pomohlo k založení prvních soukromých radonových koupelí v domě č. p. 282 na náměstí, jenž patřil pekařskému mistru Kuhnovi.

Na základě měření obsahu radonu v jáchymovských důlních vodách, zjištěného měřeními H. Macha, S. Meyera a Ing. Josefa Štěpa, byla tehdejšímu ministru orby hraběti Ferdinandu Buquoyovi ve Vídni předložena žádost o založení lázní v Jáchymově, osobně Ing. Štěpem a starostou Jáchymova p. Kuhlmannem.

Brzy po návratu Ing. Štěpa z Vídně byl okresní lékař v Jáchymově MUDr. Gottlieb vyzván (na podzim roku 1905), aby zkoušel přírodní radioaktivní vodu z dolu Werner z patra Daniel a organizoval přípravu dvou kabin pro koupele v domě pekaře Josefa Kuhna.

Radonovou vodu k přípravě koupelí mu z dolu Werner přinášel soukromý dělník Josef Prennig v putnách obsahujících 40 l vody. Putny byly dřevěné nádoby, úplně uzavřené. Aby se zamezilo ztrátám vody i emanace, byly opatrně naplněny v dole až po okraj a malý otvor ve víku byl pevně zazátkován. Denně zvládl Prennig dopravit pět puten vody, která stačila na přípravu pěti koupelí ve vanách.

Při přípravě koupelí se nejdříve vana naplnila částečně obyčejnou předehřátou vodou, do níž se pak pod vodní hladinou připouštěla radonová voda dopravená z dolu. Na měření radonových koupelí dohlížel Ing. Štěp. Prvními klienty se stali pacienti MUDr. Gottlieba – zřejmě horníci z blízkého okolí. Tyto první lázně tvořily zpočátku pouze dvě dřevěné kádě. Ale podnik nesl hrdý název „Versuch – Heilbadanstalt“ (přeloženo do češtiny „Pokusný lázeňský ústav“).

V roce 1906 se již nedařilo uspokojovat zvýšenou poptávku po léčbě, a proto bylo přistoupeno k zásobování soukromých lázní putnami dováženými koňským povozem. Postaveny byly i další vany. Jelikož však zvýšení dodávek radonové vody z dolu Werner kolidovalo s důlním provozem, bylo v roce 1907 ve Vídni rozhodnuto a doporučeno vybudovat v Jáchymově státní radonové lázně.



Portál štoly Curie se vstupními vraty

Začátkem dubna 1908 se začalo podzemím dědičnou štolou Daniel s pokládáním potrubí pro radonovou vodu o průměru 40 mm a délce 4 350 m z dolu Werner až pod nynější kruhový objezd v prostoru lázní. Montáž potrubí trvala měsíc, dílo bylo dokončeno 28. dubna. O den později byla provedena tlaková zkouška a potrubí bylo slavnostně otevřeno.

Danielova štola ústila nedaleko továrny na uranové barvy, a radonová voda se tak již nemusela pracně dovážet do původních soukromých lázní z dolu Werner, ale vozila se již jen povozem z prostoru u ústí štoly Daniel, kde byl uzavírací ventil.

Poté byla uskutečněna i myšlenka zřídit první čtyři vany pro koupele v této státní továrně na výrobu barev. Kabiny byly zprovozněny v létě 1908. Koupele byly podávány převážně zaměstnancům jáchymovského báňského podniku, v případě volné kapacity se prodávaly i dalším zájemcům. Souběžně byl i nadále využíván dům pekaře Kuhna.

Po těchto skromných začátcích byl pro velký zájem o léčbu postaven nad továrnou na uranové barvy Lázeňský ústav pro léčbu radiem (nyní Agricola), který měl 40 kabin a úplně otevřen byl 22. října 1911. Na půdě budovy byl umístěn rezervní zásobník a tento byl trvale doplňován radonovou vodou potrubím z dolu Werner.

V roce 1922 bylo přikročeno k obnovení dolu Svornost, který byl od 1. května 1901 až po patro Daniel zatopen. Byla postavena nová šachetní budova, šatny, sociální zařízení a nová strojovna s elektrickým těžním strojem, mechanické dílny a obytné budovy pro zaměstnance. Od 21. května 1923 se začalo s odvodňováním dolu. Vyčerpáno bylo celkem 373 500 m^3 důlních vod, a to devítistupňovými čerpadly, které byly umístěny na rámu v jámě a spouštěny s klesající hladinou důlních vod až na 12. patro.

Byly opraveny betonové hráze a zamezilo se výronu radonových vod do prostoru jámy. Na 12. patře bylo položeno nové jímací potrubí radonové vody (výron vody měl teplotu 28,3 °C, vydatnost přibližně 135 l/min. a obsah radonu kolem 6 kBq/l). Bylo vybudováno kaskádové čerpací zařízení, které čerpalo vodu až na patro Daniel, kde bylo napojeno na potrubí dodávající vodu podzemím – přímo do nádrže umístěné na půdě lázeňské budovy. První radonová voda byla dodána tímto způsobem z dolu Svornost 30. května 1924. Radonová voda z dolu Werner se přestala do lázní přivádět.

V září 1926 bylo přikročeno ke změně způsobu čerpání a dodávky radonové vody z dolu Svornost, kde byla vybudována jímka radonových vod na patře Barbora o objemu 170 m^3 a nová jímka na 12. patře o objemu 160 m^3 na jímání a deponování vody z pramenů. Radonové vody se čerpaly z 12. patra do jímky na patře Barbora a odtud se spádovým potrubím a potrubím položeným nově opět v dědičné štole Daniel odváděly stejným způsobem do lázní, ale větším průměrem potrubí.

V roce 1960 byl proveden nový hydrogeologický průzkum a byl navrtán pramen C1. V květnu 1962 byl navrtán nejvydatnější pramen HG1, později přejmenovaný na pramen akademika Běhounka.

Těžba uranu byla v Jáchymově ukončena. V letech 1962–1963 bylo v podzemí dolu Svornost postaveno pět hrází, jimiž byl prostor kolem jam Svornost a Josef oddělen od okolního podzemního prostoru, aby nedošlo k zatopení dolu a k zamezení možnosti jímání radonových vod. Dne 1. dubna 1964 byl důl Svornost předán ministerstvu zdravotnictví a od té doby slouží pouze pro jímání a dodávku radonových vod pro léčebné účely. Od roku 1962 je radonová voda přiváděna ze Svornosti do lázní překopy JD a SD a v roce 1961 vyraženou štolou Curie z portálu nad ředitelstvím.

Celková délka překopů činí 3 880 metrů. Ražbu prováděli horníci Jáchymovských dolů a dalo by se říci, že to byla jedna z posledních akcí ražených v podzemí Jáchymova. Po ukončení ražby bylo přikročeno k zavěšení potrubí pod strop. Po výstavbě Léčebného ústavu akademika Běhounka byla provedena výměna potrubí, zásobovací potrubí bylo umístěno na betonové patky a přepadové potrubí bylo opět zavěšeno pod strop. Přepadová radonová voda je odváděna potrubím do retenční nádrže nad LD Jitřenka a odtud odtéká potrubím do Jáchymovského potoka.

Od portálu štoly Curie je voda potrubím rozváděna do jednotlivých léčebných budov – Agricola, Radium Palace, Curie a Běhounek.

Potrubí je umístěno stále na betonových patkách a je již částečně provedena výměna za tlakové plastové potrubí, které odolává korozi a není rovněž zanášeno inkrustacemi.

Jindřich Loukota
foto: archiv autora
a M. Urbana,
Jiří Kupilík



Umístění nového plastového potrubí nad původním ocelovým potrubím

Vedro prověřilo vrchaře při běhu z Perštejna na Klínovec





Nejrychlejší žena závodu Petra Nováková



Závěrečné stoupání na Klínovec

Tropické teploty letos doplnily 24. ročník náročného výběhu na Klínovec. Na startu v Perštejně se i přes „nepřízeň počasí“ sešlo 96 běžců. Celkem 17,2 kilometru dlouhou trať s 904 metry převýšení všichni zdárně zdolali, a mohli si tak užít vrcholové občerstvení i vyhlášení vítězů s krásným výhledem. Občerstvovací servis byl nezbytností a organizátoři ho zvládli na výbornou. Celkovým vítězem závodu se stal David Kunčar z Prahy, v kategorii žen vyhrála reprezentantka v běhu na lyžích Petra Nováková. Traťové rekordy letos nepadly.

text: Renata Zatloukalová
foto: Tereza Mašková

Na Přebuzi startoval 12. ročník triatlonu Kamil Trefil

V sobotu 18. července jsme se sešli na Přebuzi v počtu vysoce převyšujícím avizovaných maximálních sto účastníků. Nahrávalo nám k tomu krásné počasí, které panovalo celý víkend. Ve 14:03 hodin jsme se nahrnuli ke startovní čáře, tedy molu, odkud se startuje odnepaměti. Po startovním zařvání jsme se vrhli do vln přebuzské nádrže a napnuli svaly k podání mohutného výkonu.

Poté jsme nasedli na svá kola a jali se šlapati jak o život, vedro nevedro. Každý to jel na plný výkon, nebo tedy na výkon, kterého byl schopen s vědomím toho, že ho po kole ještě čeká běžecká část. Na Bublavě jsme odhodili bicyklové oře k rukám pořadatelů a vydali se na zdolání běžecké části tratě. Na tisovských houdách teplo sálalo tak, že i rozpálená trouba je studenější.

Nakonec jsme se všichni potkali v cíli, poblahopřáli si, že jsme přežili a zmohli svá těla, poté se občerstvili, poslechli vyhlášení vítězů a již jen odpočívali a oslavovali krásné odpoledne a podvečer. O pohodu se postarala kapela Baťoh, která nám vyhrávala až do pozdních večerních hodin.

Petr Horvát



Shromáždění před startem na hrázi nádrže Přebuz

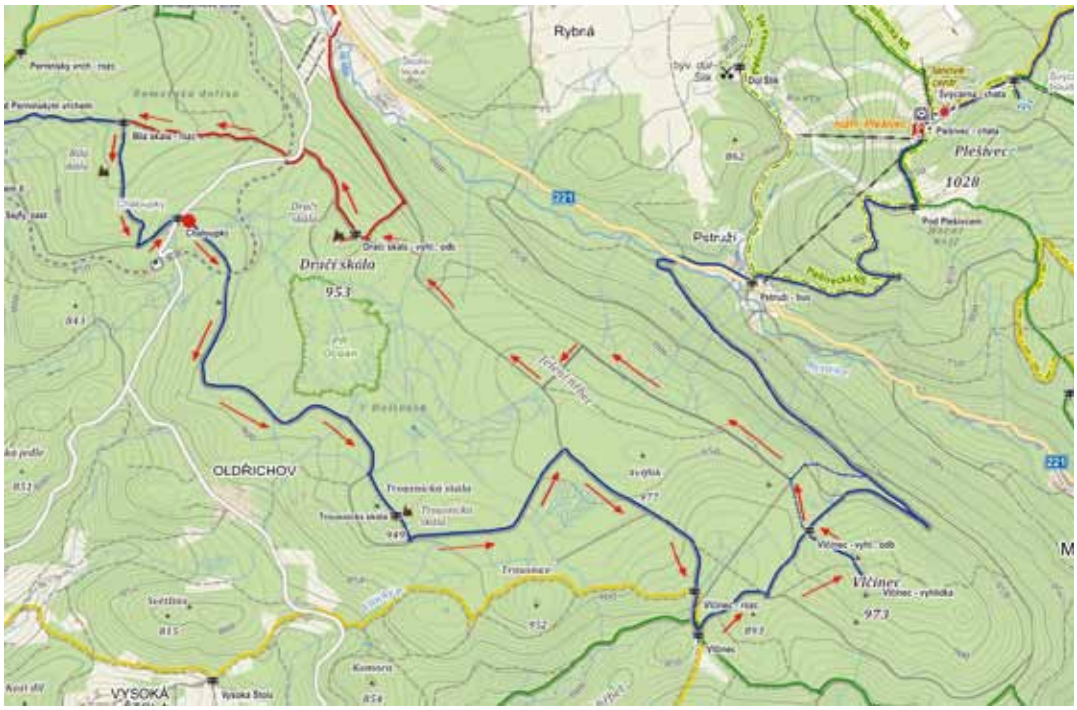


Největším soupeřem závodníků byla na Krušné hory nezvykle vysoká teplota

Po vrcholcích a skalách mezi Perninkem a Oldřichovem

V dnešním tipu na výlet vás zavedeme do hornaté krajiny nad Perninkem, kde budeme objevovat skalní útvary a vrcholky opředené několika krušnohorskými pověstmi. Okruh dlouhý 16,5 km je vhodný spíše pro pěší výlet, nicméně jej lze absolvovat i na kole; lesní pěšiny spojující zpevněné cesty se skalami však musíme zdolat po svých. Při přípravě výletu je třeba počítat s tím, že na trase není žádná možnost občerstvení.

Výchozím bodem našeho putování je zaniklá osada Chaloupky v nadmořské výšce 890 m, do roku 1945 nazývaná Tellerovy Domy. Ta je snadno dostupná jak vlakem (zastávka Nejdek-Oldřichov), tak autem po silnici z Perninku či Nejdku. U křížení modré turistické cesty se silnicí je po obou stranách vozovky prostor pro zaparkování několika vozidel. Modrá turistická značka bude zároveň naším společníkem po celou první polovinu výletu a dovede nás až na nejvyšší bod trasy – Vlčinec (973 m).



Mapa výletu

Od Chaloupek se po ní vydáme jižním směrem k Limnickému potoku a železniční trati a již po několika stech metrech se v následném mírném stoupání můžeme těšit z výhledu na Tisovský vrch (977 m) s dominantní kamennou rozhlednou Pajndl, vystavenou na konci 19. století z iniciativy nejdeckého Krušnohorského spolku. Po dvou kilometrech chůze se dostáváme do vzdálenosti pouhých několika desítek metrů od přírodní rezervace Oceán, která se po naší levé straně rozkládá na území o velikosti 43 ha. Vzhledem k hustému porostu kleče a rozsáhlému rašeliništi není rezervace vhodným turistickým cílem a je rozumnější držet se hlavní cesty až po odbočení modré značky doleva na lesní pěšinu vedoucí k Trousnické skále (948 m).

Ač tomu jednotné číslo v názvu vrchu neodpovídá, v jeho okolí je rozeseta rozsáhlá skupina skal, skalních věží a balvanů rozličných tvarů. Ze skalních výchozů se naskýtá krásný výhled na podkrušnohorská městečka a vrcholy západního Krušnohoří. V blízkosti Trousnické skály se nacházejí zbytky dřevěné triangulační věže, ve starých průvodcích po Krušných horách je dokonce zmínka o rozhledně na nedaleké Trousnici (952 m), vystavěné v 60. letech 19. století pro účely evropského vyměřování. Z Trousnické skály pokračujeme dále po modré značce po tzv. Trousnické cestě až na rozcestí s cestou Perninskou, po níž se vydáme doprava a mírně po ní klesáme až k Lužeckému potoku. V jeho blízkosti je u křížení cest kámen s německým nápisem připomínající obchodní stezku, jež těmito místy kdysi vedla. Odtud je to již „nadohled“ od zaniklé osady Velflík, nazývané také Vlčinec, z německého pojmenování Wölfling. Ve 20. letech minulého století zde stály čtyři domy, z nichž jeden sloužil jako výletní restaurace, a myslivna – jediná dodnes stojící budova, v současnosti však ve velmi tristním stavu.



Tellerovy Domy neboli také Chaloupky

Z Velflíku nás čeká stoupání na vrchol Vlčince (973 m), s jehož okolím je spjatá pověst o obávaném loupežívém rytíři, který se svými krvežíznivými psy o život připravil každého, koho přistihl ve svém lesním panství. Přemožitelem rytíře se stal až malý chlapec z Hroznětína, který se na Vlčinec vydal hledat životodárnou bylinu, s pomocí jejíž síly chtěl vyléčit svou nemocnou matku, což se mu nakonec také podařilo.

Na Vlčinec se dostaneme buď po modré turistické značce, nebo o něco kratší, neznačenou lesní cestou. Výhledu do širšího okolí



Výhled z Trousnické skály



Dračí skála

brání lesní porost. Klesání z Vlčince severozápadním směrem (po modré) zpestřuje alespoň menší skalní útvar po pravé straně, na který je díky dřevěnému žebříku možné celkem pohodlně vylézt, úchvatné výhledy však ani v tomto případě očekávat nelze.

Po návratu na hlavní modrou turistickou trasu se značení v terénu rozchází s turistickými mapami – pro náš výlet je lepší sledovat značení v terénu (na přiložené mapce vyznačeno modrou tečkovanou čarou), které nás dovede na rozcestí tzv. Ferdinandovy silnice s aktuálně rozšiřovanou lesní cestou ve směru na Pernink. Poté se dostaneme až na zpevněnou Perninskou cestu, z níž se nám v některých úsecích naskýtá výhled na Rybnou a Abertamy s okolím. Červenou turistickou značku a zároveň odbočku vlevo na Dračí skálu nelze minout a po mírném stoupání se ocitneme na rozcestí, z něhož je to k Dračí skále (953 m) už jen necelých 200 metrů. Jde opět o seskupení žulových skal, avšak na rozdíl od Trousnické skály odsud není žádný výhled. V minulosti, kdy byl rozsah zalesnění jejího okolí o poznání menší, však byla oblíbeným vyhlídkovým místem. Dnes tudy kromě červené turistické značky vede také „Naučná trasa Pernink“, a uživatelé chytrých telefonů tak mají možnost skrze QR kód zjistit na místě podrobné informace o zdejších skalních útvarech a jejich vzniku.

Cestou z Dračí skály se opět držíme červené značky, která nás dovede k nejdecké silnici a za železničním přejezdem pokračuje dále po lesní cestě k rozcestí s modrou turistickou trasou. Následně odbočíme doleva a mírně klesáme až k odbočce na Bílou skálu, opředenou pověstí o pasáčkovi, který nevědomky utrhl zázračnou květinu ukazující cestu k pokladům, ale záhy o poklad ukrytý uvnitř Bílé skály kvůli své nepozornosti přišel.

Příznivce geocachingu jistě potěší, že v okolí Dračí, Trousnické i Bílé skály jsou ukryty „kešky“, stejně jako na Vlčinci a několika dalších místech nedaleko trasy výletu. A ti, kteří s hledáním kešek doposud zkušenosti nemají, si mohou svou první najít třeba při této vycházce po krušnohorských vrškách. Mapa a informace jsou dostupné na internetových stránkách www.geocaching.com.

Z Bílé skály do cíle – k Chaloupkám – zbývá pouhý kilometr a na závěr si připomeneme pověst, která se váže ke vzniku zdejší bývalé osady Tellerovy Domy. Podle ní se tajemnému cizinci jménem Tellerer podařilo zázračně vyléčit nejoblíbenějšího koně nejdeckého hraběte, za což si mohl vybrat kus půdy a postavit na něm dům. Tak bylo postaveno první obydlí v lesní samotě severně od Oldřichova. Lidé z okolí si o magických praktikách tajemného lékaře vyprávěli řadu historek. Těsně před svou smrtí dal Tellerer spálit všechny své kouzelnické knihy, aby je nikdo nemohl zneužít ke špatným skutkům. Za uchování této i řady dalších krušnohorských pověstí vděčíme historikovi Stanislavu Burachovičovi, který je zpracoval v knihách Kouzelná harfa a Za ztracenou slávou západního Krušnohoří.

text a foto: Eva Nduwimana

Použité zdroje:

Burachovič, S.: Kouzelná harfa. Pověsti z Karlovarska, Karlovy Vary 1989.
Nouza, J.: Rozhledny Čech, Moravy a Slezska, Liberec 1999.
www.zanikleobce.cz



Myslivna na Velflíku v roce 1925



Bílá skála

Montánní výšlap zamířil do Eliášského údolí



Organizátoři výšlapu: zleva Norbert Weber, Marek Nesrsta a Michal Urban



Heinzův rybník z poloviny 16. století a novověký odval uranového dolu Eduard

Téměř 80 zájemců o hornictví, přírodu a historii Krušných hor dorazilo 18. července k Abertamské zatáčce na start 4. hřebečenského montánního výšlapu pořádaného Spolkem přátel dolu sv. Mauritius. Protože této akce se tradičně zúčastňuje i mnoho lidí ze saského Krušnohoří, byl kromě českého tištěného průvodce již předem připraven i jeho německý překlad. A toto úsilí se vyplatilo, protože bezmála 60 procent účastníků dorazilo právě ze Saska. Další neznámou pro organizátory bylo počasí, ale čím víc se blížil termín akce, tím víc se předpovědi zlepšovaly. Půl hodiny před startem se poslední bouřková mračna stáhla do Pohří, a celou trasu tak bylo možné absolvovat v suchu.

Na jednotlivých zastávkách výšlapu se střídali s výkladem Michal Urban a Norbert Weber, asi nejtěžší úlohu však jako překladatel měl Marek Nesrsta, protože hornické a geologické odborné termíny nepatří zrovna ke každodenní slovní zásobě. Vybrané lokality v Eliášském údolí u Jáchymova pokrývaly z časového hlediska všechny etapy vývoje zdejšího hornictví – od počátků těžby stříbra v 16. století až po těžbu uranu po druhé světové válce. Všem přišla vhod polední pauza v hotelu Berghof poblíž bývalé šachty Rovnost, protože tělo si při vysokých letních teplotách žádalo nějaké to studené pivo.

Organizátorům této zajímavé a tematicky různorodé prohlídky Eliášského údolí patří srdečný dík, 

Pozůstatek centrální kompresorovny zvané Turbo

její účastníci se již těší na 5. hřebečenský montánní výšlap příští rok. Kdo letos nestihl přijít, může si stáhnout detailního průvodce v češtině i němčině na www.dul-mauritius.cz/cz/ke-stazeni a s pomocí těchto podkladů si zdejší významné hornické památky prohlédnout sám. Trasa výšlapu se částečně překrývala s obnovenou naučnou stezkou Jáchymovské peklo, na níž byly koncem června zásluhou neziskové organizace Političtívězni.cz osazeny nové informační tabule.

text a foto: Ulrich Möckel



Vydařené Měděnecké krušení

Občanské sdružení Historické doly Mědník uspořádalo 1. srpna už třetí ročník Měděneckého krušení. Akce, jíž se zúčastnilo na 150 lidí včetně zástupců řady hornických spolků z Čech i Saska, se stejně jako v uplynulých dvou letech velmi vydařila.

Program pestrého odpoledne začal hornickým průvodem s dechovou kapelou z Měděnce na vrch Mědník protkaný desítkami šachet a štol, z nichž jedna, štola Země zaslíbená, je přístupná pro veřejnost. Po návratu do obce bylo připraveno vystoupení Dětského cirkusu, nechyběla ukázka středověkého tavení kyzových rud a přehlídka hasičské techniky, archeologové z Mostu představili nové fascinující nálezy z Přísečnicka, k poslechu i tanci později zahrála hudební skupina a s příchodem večera ozářila Měděnec ohňová show. Parta kolem Ivana Cádera opět ukázala, že dokáže připravit atraktivní program, který zaujme příchozí všech věkových kategorií.

Michal Urban
fotokoláž: Jaroslav Ochec

Již 39. pouť na Srní





Pouť v Srní letos vyšla na 1. srpen. Už několik dní dopředu jsme chystali vše potřebné, aby proběhla ke vší spokojenosti a radosti. Naše dámy, ale i děti motaly růže do střelnice, pekly a zdobily koláčky a perníková srdíčka, pánové vyrobili tlačenku k občerstvení a paní Bartůňková zase uvařila výtečnou dršťkovou polévku (jen se po ní zaprášilo).

Sobota dopoledne byla opět věnována dětem. Sestavili jsme dvě sedmnáctičlenná družstva, která soutěžila proti sobě. Disciplíny byly již tradiční. Nejvíce se líbila jízda poslepu s kolečkem, provlékání provázku pod ošacením a nakonec přetahování lanem. Všichni jsme se zasmáli, když jednoho závodníka napadlo přivázat konec lana ke stromu. Odpoledne byly pro děti připraveny různé atrakce. Například malování tetování, to chtěl mít každý, barvení vlasů, hokej s míčkem na branku, házení kroužků na kolíky a lovení předmětu v kbelíku, který byl naplněn hnědou hmotou podobné želé. Fuj, to bylo ohavné, strčit do toho ruce. A samozřejmě střelnice, letos s nehodou, když jedno děcko trefilo obsluhu do pozadí. Naštěstí z toho byla jen podlitina. Odpoledne jsme zakončili tombolou a také tradičně pečenými kuřaty na našem obrovském rožni. Letos bylo 33 kousků, aby se dostalo na každého.

Večer naši chlapi uspořádali pro děti bojovku. Po loukách a v lese rozmístili světélka a úkolem bylo projít celou trasu a hlavně nebát se v noci v lese. Nikdo se neztratil, dopadlo to dobře. Dospělí potom zakončili krásný den v bujné náladě až do pozdních ranních hodin.

Už se těšíme na příští rok, kdy budeme slavit jubilejní 40. pouť. Jak je to dávno, co byla první v roce 1976!!!

Ota Děták

Country sešlost ve Vysoké Peci





V sobotu 18. července musel mnohý pravidelný návštěvník Country sešlosti ve Vysoké Peci propadat nostalgii při vědomí letošní skutečnosti již 23. ročníku.

A protože počasí přálo a ve všech salonech kotliny bylo otevřeno, tak místní i přespolní bílí osadníci včetně několika zbloudilých indiánů příliš nešetřili a pivo i ohnivá voda se nestačily rozlévat. S přibývajícím časem se na pódiu postupně vystřídaly čtyři hudební skupiny a taneční plac se zaplnil jednotlivci, dvojicemi či skupinkami bez ohledu na věk, pohlaví a míru pohybového nadání.

Sešlost více než sedmi set návštěvníků se nenechala rušit a rozptylovat ani losováním vstupenek o zajímavé ceny. Ještěže jich bylo takové množství, aby se podařilo po mnoha opakováních předat odměny do rukou správných výherců. Nakonec celá akce tradičně končila pro někoho v pozdních nočních, pro jiného v brzkých ranních hodinách. A jak to tak vypadá, asi nic nestojí v cestě 24. sešlosti v roce 2016. Takže za rok v kotlině ve Vysoké Peci na shledanou.

Jiří Kupilík

RECEPT MĚSÍCE

Houby



O houbách někteří lidé říkají, že jsou masem chudých. V houbařských knihách i houbařských příručkách můžeme najít tvrzení, že houby se řadí na rozhraní mezi zeleninu a maso. Jejich výživová hodnota je však ve skutečnosti poměrně nízká. Bílkovin obsahují asi tolik jako zelenina, některé druhy mají i dosti železa. Rozhodně však nemohou nahrazovat maso. Mají asi pětkrát až desetkrát méně bílkovin než tvrdé sýry nebo kvalitní maso.

Místo masa tedy houby jíst nemůžeme, ani místo sýrů nebo vajec. Přesto nám však mohou chutnat a také nám chutnají. Někteří lidé je ovšem raději sbírají, než jedí.

Budete-li připravovat houby, dejte dobrý pozor na jedovaté houby. Naučte se je pořádně znát. Ve stravě člověka se houby velmi dobře uplatňují svou jemnou, osobitou chutí a vůní. K přípravě pokrmů používáme houby čerstvé, sušené nebo jinak konzervované.

Z hub můžeme připravit různé druhy pokrmů – teplé (polévky, omáčky, samostatné pokrmy nebo vhodné kombinace s masem, vejci, zeleninou apod.) či studené (například pomazánky a saláty).

Houby odedávna hrály v kuchyni důležitou úlohu a přispívaly značnou měrou ke zpestření jídelníčku všedních i svátečních dnů.

Krušnohorské bramborové trojhránky

Těsto:

400 g brambor vařených ve slupce, 140 g polohrubé mouky, lžíce Solamylu, vejce, sůl, lžíce oleje, cibule, žloutek, tuk na plech

Náplň:

4 lžíce sušených hub, sůl, pepř, lžička oleje, cibule, stroužek česneku, lžíce másla, 2 lžíce strouhanky.

Nejprve si připravíme náplň. Houby namočíme na 30 minut do vody. Potom je scedíme a pokrájíme. Cibuli oloupeme a nakrájíme. Na rozehřátém oleji osmahneme cibuli a houby, zalijeme trochou vody a pod pokličku dusíme doměkka. Na másle osmažíme strouhanku a spolu s prolisovaným česnekem přidáme ke zchladlým houbám. Nakonec směs podle chuti osolíme a opepříme.

Na těsto oloupeme brambory a najemno je nastrouháme. Přidáme mouku se Solamylem, vejce, sůl, pepř, olej a nakrájenou cibuli. Promícháme a vypracujeme těsto. Rozválíme ho na placku vysokou 3 cm a nakrájíme trojhránky. Doprostřed uděláme důlek a do něj vložíme houbovou náplň. Trojhránky rozložíme na tukem vymazaný plech a potřeme žloutkem rozšlehaným s troškou vody. V troubě předehřáté asi na 180 °C pečeme zhruba 20 minut dozlatova. Podáváme teplé, ozdobené petrželovou natí.

za tým projektu Cíl 3 Kulinářské zážitky v Krušnohoří/Erzgebirge Kateřina Budínová a Marie Gersdorfová, SOŠ a SOU Nejdek
foto: Kateřina Budínová

SPORT

Pozvánka pro příznivce sportu – WEST CUP 2015



Ve dnech 28. až 30. srpna 2015 se v Nejdku uskuteční již třetí ročník obnoveného závodu West Cup. Centrem závodů bude letos ulice Nad Tratí.

Celkem proběhnou tři etapy. První se poběží v pátek 28. srpna jako poslední závod sprintového poháru ZČO (start je v 17 hodin). Druhá etapa bude následovat v sobotu jako klasická trať na nově připravené mapě Suchá – západ se startem v 11 hodin. V neděli od 10 hodin se poběží také klasika s volným sběrem kontrol (tzv. freeorder). Pro ty, kteří se nebojí, bude v sobotu zorganizován oblíbený vložený noční závod se startem ve 21 hodin. Budou též vypsány kategorie pro příchozí a připraveny tréninkové tratě. V plánu jsou i trasy pro rodiče s dětmi, takže může přijít každý, kdo si chce vyzkoušet orientační běh.

Registrace ke každému závodu je vždy 60–90 minut před startem. Veškeré další informace včetně map jsou zveřejněny na webových stránkách oddílu http://ob.nejdek.net/ či na stránkách pořádaných závodů http://westcup.nejdek.net/. Partnerem závodu jsou město Nejdek, Metalis Nejdek, Hudy sport Karlovy Vary a Karlovarský kraj.

Josef Nádeníček, oddíl orientačního běhu TJ Jiskra Nejdek

Memoriál Roberta Panyho a Martina Jiřinského



Bylo o co hrát



Atmosféra na hřišti

V sobotu 25. července se v Abertamech konal tradiční turnaj v kopané, který je věnován památce dvou významných abertamských fotbalistů Roberta Panyho a Martina Jiřinského. Letošního ročníku se zúčastnila mužstva TJ-RZ Abertamy „A“, Abertamy „B“, TJ Potůčky a TJ Hradištko (naši kamarádi ze středních Čech od Vltavy).

Počasí sice moc letní teploty nepřineslo, ale pro fotbal bylo vcelku ideální. Jen diváci se museli občas zahřát něčím ostřejším. Odpoledne ale vítr mraky rozfoukal a počasí se nakonec umoudřilo. Turnaj byl zahájen ráno v devět a družstva se na hřišti střídala skoro do tří hodin odpoledne. Hrálo se podle rozlosování a každý zápas trval 2 krát 25 minut.

Vítězství nakonec obhájilo družstvo TJ Hradištko, na druhém místě skončila TJ Potůčky, třetí příčku obsadilo domácí TJ-RZ Abertamy „B“ a čtvrté místo TJ-RZ Abertamy „A“. Celý turnaj provázela dobrá nálada, nikdo se nezranil ani nedošlo k žádné potyčce. Nejlepším střelcem se stal Lukáš Nováček z Abertam, jenž dal celkem čtyři góly.

Turnaj proběhl za podpory města Abertamy, TJ-RZ Abertamy a hlavního sponzora Karlovarského pivovaru Karel IV. Chtěl bych moc poděkovat Elišce Nuskové a Aleně Panyové, které se osobně zúčastnily a na závěr předaly ceny vítězům i poraženým.



Eliška Nusková a Alena Panyová

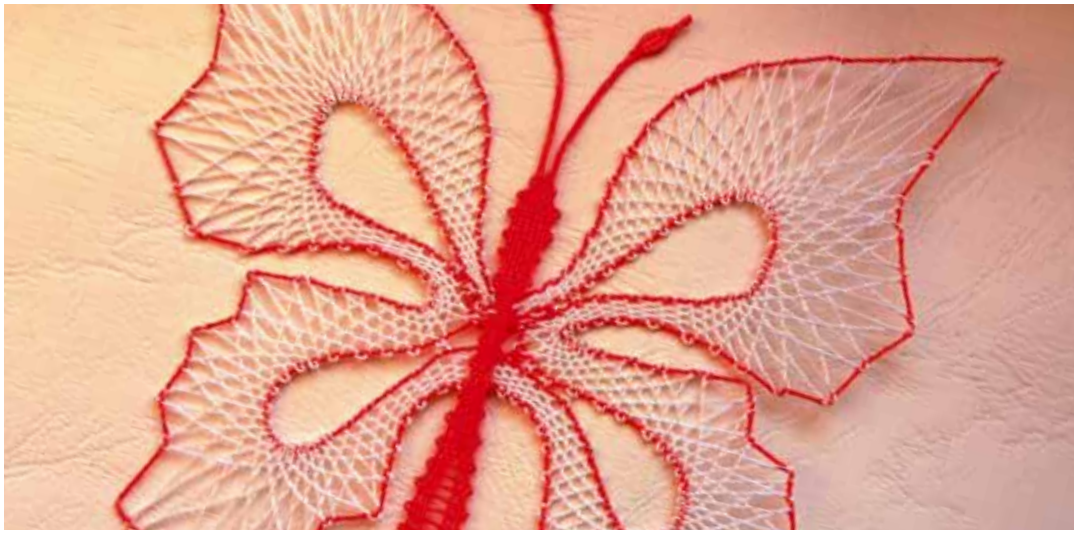
Po skončení turnaje pokračovala zábava v areálu Technických služeb, kde od 19 hodin zahrála skupina Jaromír a Gepíci. Závěrem bych chtěl poděkovat všem, kteří se podíleli na přípravě turnaje a především srdcaři abertamského fotbalu Viliamu Hanšutovi.

Zdeněk Lakatoš

Kurz paličkování v Abertamech

Ve dnech 15. a 16. srpna a 18. až 20. srpna se v Abertamech opět sejdou paličkářky ze Spolku krušnohorské krajky Ostrov. V těchto dnech proběhnou ve vile Zenker kurzy paličkování, tentokrát na téma „Belgická historická krajka a současné řešení rohů této krajky“. Ve dnech 14. až 20. srpna pak budou ve vile Zenker vystavena paličkovaná díla krušnohorských krajkářek. Výstava bude otevřena v průběhu kurzů, a to od 10 do 17 hodin. Zváni jsou všichni, tedy nejen ti, kteří se chtějí naučit tomuto tradičnímu krušnohorskému řemeslu.

Lenka Löfflerová



Paličkovaný motýl krajkářky Dáši Málkové z Nejdku

Báječná pouť na Božím Daru





V sobotu jsem se probudila časně, velmi časně. Zavinil to v půl páté ráno hukot větru, který se nám snažil odnést střechu, aby se provazy deště propletly naší domácností. Dívala jsem se do šedé tmy a přála si, aby se všechna voda vypršela v téhle bouři, abychom ráno našli postavené stánky sice mokré, ale celé a aby prodejci z celých Krušných hor stihli své výrobky vystavit, stánky nazdobit, nachystat dílničky pro děti dříve, než v 10 hodin přijdou první zvědaví návštěvníci pouti. Abychom zvládli rozložit sportovní a výtvarné hřiště, abychom v zasedačce na radnici připravili promítání krušnohorských filmů, jež nám velkoryse půjčil Petr Mikšíček, abychom čerstvými lučními květy provoněli prostor kostela sv. Anny, kde po poledni proběhne mše za rodáky. Snad se vypršÍ a kovář bude moci rozdmýchat svou výheň, přadlena roztočit kolovrátek, sedlář zabušit do raznic, řezbář přibrousit dlátka a košíkářce nezvlhne pedikové proutí.

Bude-li mokro, nebude muzikohraní s Janan – tamtamy se s vodou nemusí. Potápěčům voda opravdu nevadí, ale abychom se s nimi mohli potápět, potřebujeme ji v jiné formě než padající shora.

Kéž by nepršelo na krásné dřevěné kolotoče Al Rašídů, které, jsouce bez motorů, musejí být poháněny silnou rukou šedovousého Turka. Ať se kytarista Adrian nemusí schovávat pod deštníkem a šavlový tanec ať se vznáší nad travou. Ať Rozmar Kopecká pokřtí svou detektivku „Nikdy nevíš“, jejíž děj se proplétá okolím Božího Daru, pod zářícím sluncem a ne pod mlhou, ač ji má tak ráda.

Bylo toho mnoho, co jsem si před ránem přála, a vy, kteří jste na Boží Dar v sobotu 25. července dojeli či došli, víte, jak byla má přání vyslyšena.

Kéž se takhle přátelsky a mile setkáme i v zimě (druhou adventní sobotu) na Ježíškových vánočních trzích.

Karolína Pomplová



Prohlídky štoly Johannes prodlouženy



Zájemci o podzemní dobrodružství, kteří ještě nestačili navštívit štolu Johannes na Zlatém Kopci u Božího Daru, získali pro prohlídku tohoto jedinečného důlního díla ještě čas navíc. Po jednání s karlovarským pracovištěm Agentury ochrany přírody a krajiny ČR se totiž podařilo prodloužit termíny prohlídek až do 31. srpna. Kvůli ochraně netopýrů, kteří se již brzy začnou připravovat na přezimování v tomto dole, poběží ovšem ve druhé polovině srpna jen prohlídky po základní trase, speciální a velké trasy budou otevřeny znovu až v květnu příštího roku. I tak ale stráví návštěvníci v podzemí více než hodinu a kromě vlastní přístupové štoly se jim naskytne nevídaný pohled i na obrovskou vyrubanou komoru v zadní partii dolu. Na povrchu si pak mohou ještě prohlédnout funkční repliku historického žentouru.

Michal Urban
foto: Milan Korba


ROCK POINT
HORSKÁ VÝZVA
ROCK POINT
Horská výzva
2015 3.závod
KDE:
Krušné hory
Boží Dar
KDY: 14.-15.8.2015
KATEGORIE: muži - ženy - mix - dogtrekking muži - dogtrekking ženy
TRASY: LONG (63 km) - HALF (37 km) - SHORT (16 km)
Registrace a více o seriálu na WWW.HORSKAVYZVA.CZ nebo WWW.ROCKPOINT.CZ


Paličkování
v Abertamech
14.-21. srpna 2015
ve Vile Zenker
14.8. Paličkování
15.8. - 16.8. 1. kurz paličkování
18.8. - 20.8. 2. kurz paličkování
21.8. Výstava paličkování
abertamy.eu
ABERTAMY


Hřeben na česání borůvek
švédský originál
díky technickému řešení nepoškozuje keříky
Jonas
of Sweden
805 Kč
535 Kč
k dispozici na adrese
SPORTALBERT
Klingenthaler Strasse 34
DE 08262 Muldenhammer
Německo
Tel.: 0493746540410
www.beerenpfluecker.de
Tomáš Naňka
36221 Nové Hamry 374
Tel.: 00420728813716


AQUA CENTRUM AGRICOLA
AQUACENTRUM
AGRICOLA
JÁCHYMOV
SPORT & RELAX & WELLNESS
Moderní centrum vodních radovánek v srdci Krušných hor
Vás zve k návštěvě.
krytý bazén 25 m
dětský bazének s vodopádem
Kneippův chodník
tobogán
finská sauna, infrasauna a parní box
whirlpool
letní terasa s lehátky
wellness procedury
suché uhličité a radonové koupele
relaxační masáže
parafínové zábaly
rybičky Garra Rufa
skupinové lekce Aquafitness /na objednávku/
solná jeskyně
kryokabina
fitness a solárium
kadeřnictví
kavárna
LÁZEŇSKÉ CENTRUM AGRICOLA
T. G. Masaryka 415, 362 51 Jáchymov
tel.: +420 353 836 000
e-mail: agricola@laznejachymov.cz
www.aquajachymov.cz www.laznejachymov.cz
LÉČEBNÉ LÁZNĚ JÁCHYMOV



LESY JÁCHYMOV
PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE

SPRÁVA LESŮ
MĚSTA JÁCHYMOVA

MYSLIVOST
- *poplatkový lov jelení zvěře*

NÁKUP A PRODEJ DŘEVA

PILAŘSKÁ VÝROBA
- *certifikované stavební řezivo*
- *paletové přílezy*
- *řezání střešních krovů na zakázku do délky 10,5 m*
- *pořez na zakázku*

MĚSTSKÉ LESY, Mathesiova 209, 362 51 JÁCHYMOV
tel.: **353 811 211,** fax: **353 811 221**
STŘEDISKO PILAŘSKÉHO PROVOZU
Dvořákova 999, tel.: **731 111 784**

K03050

HORSKÝ STATEK
ABERTAMY s. r. o.

vás zve k nákupu vlastních farmářských produktů a výrobků do prodejny v Abertamech, Farní 28

Nabízíme:
sýry z ovčího, kozího a kravského mléka, mezi nimiž jsou výrobky oceněné jako regionální potravina a biopotravina roku, lahvové vysokotučné kravské mléko, máslo a také čerstvé hovězí, vepřové a jehněčí maso z vlastního chovu.

Otevírací doba: pátek 8–17, sobota 8–17, neděle 10–17
Tel: 602 455 329 / e-mail: vlasta.jerabkova@farmazvirat.cz

OČNÍ OPTIKA
Marketa Tomková

pondělí až pátek
08:00 - 17:00

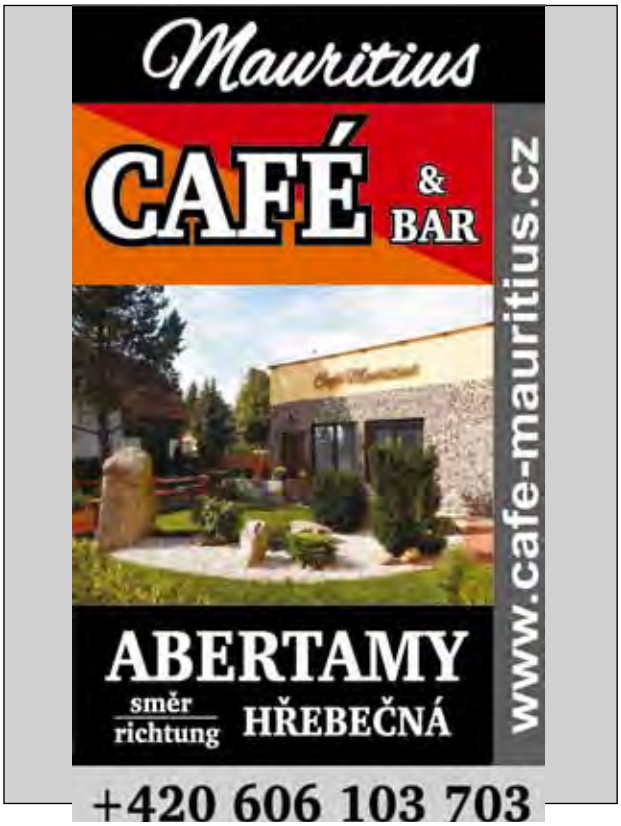
Sokolovská 1621
356 01 Sokolov

tel.: 352 669 406

u nás si vyberete...

www.optika-tomkova.webnode.cz





VYMĚŇTE BRÝLE

DIOPTRICKÉ ZA SLUNEČNÍ



K laserové operaci očí luxusní sluneční brýle ZDARMA.

- Odstranění dioptrií laserem
- Operace šedého zákalu femtosekundovým laserem
- Operace zeleného zákalu
- Implantace nitroočních čoček
- Léčba sítnice
- Operace rohovky
- Estetické oční zákroky

VŠECHNY OČNÍ OPERACE NYNÍ I NA SPLÁTKY!

OČNÍ KLINIKA NEMOS

telefon: 733 594 993
www.ocnimpc.cz
www.facebook.com/ocnimpc

Výstava Abertamské rukavičkářství
Ausstellung Aberthamer Handschuhmacherei

4.7.2015	25.7.2015
8.8.2015	22.8.2015
5.9.2015	19.9.2015
3.10.2015	24.10.2015
7.11.2015	21.11.2015
12.12.2015	27.12.2015



13:00 - 17:00

Ukázky výroby rukavic
Handschuherzeugung-vorführungen

Městský úřad Abertamy / Gemeindeamt Abertham
Skupiny i mimo otevírací hodiny po předchozí dohodě na:
Gruppen auch ausserhalb der Öffnungszeiten
nach vorheriger Absprache unter:
728 550 146, rudalo@seznam.cz



Vejprty známé i neznámé – výstava starých pohlednic, fotografií a dobových materiálů (Galerie Ja-Ro, Vejprty; od 28. 8. do 30. 9. 2015)

Darujte pololetní předplatné
MĚSÍČNÍK KRUŠNÉ HORY - ZÁPAD
Za 300 Kč každý měsíc
ZÁŘÍ až ÚNOR
barevné svědectví z Krušných hor a okolí
poštou na doručovací adresu v ČR
Objednávky pro Vaše blízké zašlete:
herzgebirgeluft@seznam.cz

KRUŠNOHORSKÝ LUFT o.p.s.
Komenského 299, 362 37 Horní Blatná





TRUHLÁRNA KAŠPAR.CZ – NEJSME PLÁTCI DPH
VYRÁBÍ: OKNA, DVEŘE, ZÁRUBNĚ, SCHODY, NÁBYTEK AJ.
MOŽNOST POŘEZU VLASTNÍ KULATINY
MEINLOVA 188, PERNINK, T-353 892 383 ● M-723 331 711